

R. P. CLAVDII
AQUAVIVÆ

Societatis IESV Præpositi Generalis.

INDVSTRIAE.

*Pro Superioribus Eiusdem Societatis, Ad eu-
randos Animæ morbos.*

ROMÆ,
In Collegio Romano eiusdem Societatis.
Anno Domini. M. DC. XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

A D

SVPERIORES
SOCIETATIS.

VM satis perspectum
esset R. P. N. quan-
ti ad Diuinum obse-
quium, Societatis uti-
litem, & auxilium
animarum interfit, su-
periores idoneis ad re-
cte gubernandum praeceptis, institutisque
abundare; varias subinde in eo genere
Ordinationes ac monita suggestit, prout oc-
casiones & tempora postulabant. Sed cum
impensius huius rei necessitates ac momen-

ta secum perpenderet, videretque non posse unumquemque quantam par esset, experientiam, lucemque rerum consequi, praesertim ob crebras mutationes, quae peracto triennio fieri nunc debent: opera pretium ac prope necessarium duxit, ad peculiarem aliquam Institutionem descendere; cum certum sit, nullam esse artem, in qua periculosius, & grauiore aliorum malo peccetur, quam in hac, quae ad spiritualem curam pertinet animarum. Quare cum meminisset à P. Polanco Beati Patris Nostri mandato atque ductu, ad usum doctrinamque operariorum nostrorum, qui in missionibus versantur, Instructiones quasdam editas olim fuisse, Industriasque appellatas; haud ab re, quin multo etiam congruentius fore existimauit, si Industriae item aliqua, ad rectam gubernationem ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum est, ut pro singulari desiderio, quod ei Dominus indidit felicitis progressus, atque augmenti Societatis, subcessuis inter assiduas occupationes suas interuallis, hasce Industrias in illo-

rum

rum gratiam dicitur. Quae cum Patri-
bus Assistentibus, alijsque nonnullis, qui
eas viderunt, probatae adeo fuissent, ut
non mediocrem ijs uti scientibus utilita-
tem allatura viderentur, e re futurum iu-
dicatum est, si uniuersae Societati commu-
nicarentur; eaque typis excusae, quales
nunc mittuntur, quo plura, & emendatio-
ra essent exemplaria. Faxit Diuina bo-
nitas, ut res tota eum fructum sortiatur,
quem R. P. N. sibi proposuit, & quem
enixe omnes optamus. Datum Romae 15.
Aprilis. 1600.

Mandato R. P. N. Generalis.

Bernardus de Angelis
Secretarius.

I N D E X
C A P I T V M .

E ijs, qua necessaria sunt ad curationem recte faciendam. Cap. 1. pag. 3	
D e suauitate & efficacia in gubernatione coniungendis. cap. 2. 13	
A riditas & distractio in oratione, & rebus deuotionis desolatio. cap. 3. 22	
L anguor & aebilitas in Spiritu, & virtuti- bus. cap. 4. 33	
D ifficultas & repugnantia in obedientia. cap. 5. 40	
E ffusio ad exteriora, siue ex ariditate inter- na, siue ex quadam inquietudine. cap. 5. pag. 44	
A mor excellentiae & honoris, vanitas, vnde pluri-	

<i>plurimi defectus, excusatio & defensio in culpis. cap. 7.</i>	48
<i>Inclinatio ad sensualitates, amicitias, otiosi- tates, & scurrilitates. cap. 8.</i>	52
<i>Profunditas & defectus claritatis, ita ut nec ipsi se aperiant, nec intelligantur, & de- ferri grauate ferant. cap. 9.</i>	56
<i>Iracundia, & impatientia vel subita, vel fre- quentes, vel auersiones diuturnæ. cap. 10. pag.</i>	61
<i>Laxitas in obseruatione regularum, & liber- tas, denique conscientia minime timorata. cap. 11.</i>	68
<i>Imaginatio infirmitatis, aspirare ad quietem, & recusare ministeria. cap. 12.</i>	73
<i>Tentatio contra Institutum, & aliquot Re- gulas quæ non placent. cap. 13.</i>	78
<i>Tentatio contra Superiorem cum auersione & diffidentia. cap. 14.</i>	86
<i>Secularitas & aulicismus, insinuans ad fa- miliaritates, & gratiam externorum. cap. 15.</i>	97
<i>Pertinacia & durities iudicij cum contentio- ne. cap. 16.</i>	101
<i>Perturbatio pacis, & seminatio dissensionis, & iurgiorum. cap. 17.</i>	103
<i>Melancholia, Scrupuli, & angusta conscien- tia. cap. 18.</i>	118

R. P. CLAVDII
AQUAVIVAE

SOCIETATIS IESV
PRÆPOSITI GENERALIS

Industriæ.

PRO SUPERIORIBVS
eiusdem Societatis, ad curandos
animæ morbos.

PRO O E M I V M.

 A N I M A R V M curatio
quanto præstantior & dif-
ficilior est, quàm corpo-
rum, tanto maiorem à no-
bis exigit & sollicitudi-
nem & peritiam. Et an-
xietates quidem ac pericu-
la huius muneris non videmus tantum, sed &
prædicamus, & plangimus quicumque sub hoc
onere laborantes ingemiscimus. Verum an-
equali studio contendamus, ut industria per-
uigili & infatigabili caritate susceptos nostros
optatæ sanitati reddamus, hoc nobis magno-
pere perpendendum, & ut id præstemus, in
primis curandum est. Et mihi quidem fre-
quentior

Animarum
curatio quã-
to præstan-
tior eò diffi-
cilior.

A

Plurimo-
rum sanatio
fi: per patien-
tiam.

Medicina
spiritualis
præcepta.

quentior quadam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certissime persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paterna quadam, & plena amoris ac fiducia patientia res agatur, quos ex neglecta aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile visum est futurum, si quæ sedula observatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animaduerti, quæ re-ete, quæ secus acta essent, adnotando; quid profuisse, quid contra nocuisse cognouerim, ea quibusdam quasi medicis præceptis quam breuissime planissimeque digererem. Sic enim fieret, ut & ijs qui in gubernatione, id est, arte huius spiritualis medicinae non adeo versati sunt, plurimum lucis & adiumenti adferretur; & eorum qui ex vñctione Sancti SPIRITVS, lectione Sanctorum, & experientia, ijs auxilijs non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & voluntas ac studium vehementius excitaretur.

DE IIS QUAE NECESSARIA
sunt ad curationem recte faciendam.

C A P. I.

IT autem recte, & cum vtilitate morborum curatio fiat, plura necessaria sunt, quæ vel medicū ipsum, vel infirmū spectant. quæ breuiter attingentur. Et ante omnia vnū illud ob ocu-

Cogitanda Superioris obligatio.

los versandum assidue, qua obligatione Deo nos in huius muneris susceptione obstrinxerimus, vt (iuxta Prophetam, vel potius ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, &c. Vnde egregie B. Basilius, cum quaesisset; qua animi affectione Superior aliorum curam suscipere debet, respondet: Vt qui faucijs multis ministrat, & saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, & pro natura vniuscuiusque mali remedia ei adhibet accommodata; munere illo neutiquam ad animi elationem vti consuevit, sed ad demissionem potius, & sollicitudinem, & maiorem, quandam curam: itidem, ac multo etiam magis is, cui totius Fratrum Societatis sanandæ pronincia est delegata, perinde vt qui omnium minister sit, & rationem de vnoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxie debet. Hac D. Basilius.

Ezech. 34.

Reg. fus. disp. resp. 30

Spiritualis medicus Superior.

Ad Heb. 13

4 *Ad curandos anima morbos.*

Lib. 10. c. 7.
Spiritualiter
infirmi susce-
pti dicuntur.

Assidua quippe industria & vigilātia opus est. nec ab re apud Cassianum ē corporali medicina translato vocabulo, hi quos spiritualiter curandos suscipimus, suscepti nostri vocantur, quasi quos in nostram fidem susceperimus, nostrumque periculum. Videat ergo Superior quali rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caueat, hoc enim re vera, valde excitandi sumus, ne putemus nos innocentes, cum nihil committimus.

Psal. 3.

Ad orationem
confugendum.

2 Hoc veluti fundamento posito, sciens quia Domini est salus, & illius spiritu lux, & vita, & bona omnia in cordibus fidelium procreantur; non suæ prudentiæ aut diligentiae innitatur, sed ad orationem per se & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, nisi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præest, & alios ad DEVM compellere studet: Tantæ charitatis, inquit, esse debet, vt instanti desiderio non petitor, sed petitio esse sentiatur: salutem quippe fidelium tam instantius debet appetere, vt ex vsu interni gustus, omnem motum cordis in affectum ducat supplicationis. Et B. Iob, vt Cassianus annotauit, quotidiana pro filiorum purificatione sacrificium Domino Deo offerebat, non tam sibi eos, quam Deo susceptos ac familiares cupiens exhiberi.

In 1. Reg.
lib. 5. c. 3.

Iob. 1.
Collat. 6. c.
70.

3 Recogitet magno & fidenti animo,
quam-

quamuis verissimum sit, quod S. Leo monuit, antiquorum morborum difficilem, ac tardam esse curationem; nihilominus certissimum esse, quod docuit S. Basilus, nihil esse in rerum natura, quod diligentia non corrigatur; neque vitium esse adeo graue, quod Dei timore non peruincatur. quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multo magis quæ ex voluntate oriuntur, vitia posse emendari. cum enim narrasset punicas acidas, amigdalasque amaras agricolarum cura in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint, infert: Nemo igitur in vitio constitutus homo de se ipso desperare velit, haud nescius, agriculturam stirpium qualitates mutare; curam autem, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos, superareque posse. Non igitur deiciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientia & spe ad curationem accedendum.

4 Sed illud præcipue difficultatem parit, quod cum in morbis corporis is maxime morbum cognoscat, & sentiat, qui patitur;isque omnium maxime sanari cupiat, medicum accersat; & desiderio sanitatis, nullum quamuis amarum, atque ingratum refugiat medicamentum: in anima contra omnino euenit,

Perpendat nihil esse incurabile.

Reg. fal. disput. esp. 10
Hexam. homil. 5.

Difficultas ex infirmi voluntate quomodo curanda.

6 *Ad curandos animæ morbos.*

Agnos-
cendus est mor-
bus.
Reg. Breu.
Resp. 28.

Modus indi-
candi mor-
bum.

Homil. in
aliquot scri-
pturæ locos
6.

vt infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, & curationem difficile admittat. Verum in eo præcipua curationis industria debet elaborare, vt ille morbum agnoscat. Cui primo suadendum, quod D. Basilij docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborum, qui interdum alios, & ipsum infirmum latent: quare illis potius credendum, cum præsertim superbia, & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscentis grauissime impediunt. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest; quamquam talis morbi signa esse non nouit, vel non aduertit. Postremo hortandus serio ad orationem, quippe ex defectu luminis & sensus spiritualis id prouenit. Videat quam longe sit à salute, qui nec morbum agnoscit: proinde si non sentit, credat: neque enim vt in corporibus, si morbo illo carentes, pharmacum aliquod sumamus, nocet potius; ita etiam in animo euenit, cum actus mortificationis & abnegationis sui ipsius fructus & virium incremento carere non possint. Sumat è scripturis (iuxta Basilij consilium) & speculum, vnde videat sceleratam mali, v.g. iracundiam, superbiam, detractionem, &c. & morbo suo conuenientia medicamenta. Dicit, inquit, hic meus est morbus, vt is qui ad medicum accesserit, & varijs contenta tabellis pharma-

ea viderit, considerat, quid sibi conveniat; ita faciendum suadet & illi, sed multo magis ut medico ipso commonstrante, & morbum certius agnoscat, & medicamentum securius assumat. Et sane de voluntate, & desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens, aut deploratus, præsertim qui seculo relicto, Religioni se devouit, ut sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta quamuis amara suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, ut partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione suaui, denique medicamentorum lenitate, vel ipsorum propria, vel condimentis alijs ascita, variatis etiã interdum applicandis, difficultates huiusmodi omnes accurate, sed patienter tamen, leniat. Nec desperandum quin humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minus respuere medicamenta, quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam voluntatis vitium est, quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare, ut ille velit: quæ difficultas si semel sublata, vel certe temperata fuerit, videbit quotidie magna cum animi lætitia, sanitatis & roboris incrementa.

Superioris
dexteritas
difficultates
superat.

5 Hæc ad Fratris bonum ut efficaciter præstare possit, omnino necesse est, ut emat.

In Superiore nouem requiritur que aromatum nomine explicantur.

Serm. 2. in refur. ad Abbates.

aromata, id est, ut habere studeat, quæ ex parte ipsius requiruntur. Hæc autem egregie sub typo aromatum explicat D. Bernardus. Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem sunt tria, Compassionis affectus, Rectitudinis zelus, Discretionis spiritus. Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, ut miscens apte temporibus tempora, opportune æmulari, & nihilominus ignoscere queat. Linguæ item tria, modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiam, id est, in exemplo tria. Continentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hic tantum satis fuerit attingisse. At quam necessaria sunt Superiori ad utilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Serm. 2. de Refur.

Medicamentorum congruitas.

Reg. fuf. di-
sp. Resp.
51.

6 His porro præsidij instructus, manum operi admoueat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiusque morbi qualitate, contraria scilicet contrarijs curans, ut nostra Constitutio docet de superbia, & alijs prauis animæ propensionibus; & accurate S. Basilii, Inapem gloriam, inquit, abiectioribus exercitijs imponendis, futilem & otiosam loquacitatem silentio, immodicum somnum vigilia & exercitijs orationum, segnitiam corporis laboribus imponendis grauioribus, eda-

cita-

citatem indecoram ieiunio, murmurationem à reliquis segregatione, &c. Sed id semper studeat, vt hæc omnia non tam quasi à Superiore profecta, quam à se ipso suscepta infirmus accipiat. qui sibi persuadeat, si strenue rem aggradiatur, atque vt decet eum, qui serio sanari velit; fore vt citius se releuari sentiat quam putarat; & quod de sapientiæ fructibus Sapiens dixit, experientia comprobet. Exiguum enim in opere illius laborabis, & cito edes de generationibus illius. Videat tamen sapiens medicus, vt opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos. Nam S. Gregorius Syagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectioe, formata, non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit: Nam si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis. Nec tamen propterea ab omni medicamento absteineat, sed vt iidem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus non ita abhorreat: addat abstinentiam à rebus nonnullis, iniiciat subinde maiorem sanitatis cupiditatem: deniq. dilatio quædam, & pia moderatio sit hæc intermissio, non curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, non tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quam negligunt. Sed de his in sequentibus.

Eccl. 6.

Opportunitas.

Lib. 7. epist. 110.

Ne decipiat
tur si putet
se amare in-
firmum, cū
specie suaui-
tatis medi-
camenta nō
adhibet.
Lib. 13. Mo-
ral. c. 13.

7 *Caueat autem diligenter, ne specie quadam suauitatis deceptus, aut naturali quadam timiditate abstineat à curatione, sed intelligat, & subinde recogitet se tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illum suauitate uti, si ut loquitur sanctus Gregorius, non parcens parcat: Quia, inquit, dum correptionis verbum non distulit, citius hunc à culpa liberauit: libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit. Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit ut & morbi augeantur, & incrudescant, & qui lenissime curari poterant, iam indigeant ferro, & alijs membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socordia noceatur. Nec terreatur, si quando amariora videri possint infirmo, quæ sunt applicanda, quia non tam illius sensus, quam salus exquiritur. Etenim sectio, vel vstio salutaris, Cassianus, inquit, quæ illis, qui vlcera contagione putrefacti sunt, pie infertur à medico, mala à tolerantibus creditur: nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti. Quin etiam addit B. Gregorius, futurum, ut illi ipsi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodum ex ipsa animi utilitate dulcescat, si vnde inimicus superare potuit, superetur. Sed ut sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen & facit, quod suum est, quodque prætermittere*

sine

Collat. 6.
cap. 6.

Lib. 7. epist.
110.

sine culpa non potest, & ex caritate facit, ac desiderio salutis illius, quem alioqui contristat inuitus; & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

8 Sed antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentius, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & vt S. Gregorius loquitur, conspersionem, id est, an sanguineus & hilaris, an melancholicus, & tristis, an cholericus, & præceps, an lentus sit, & remissus. Deinde tempus, quo durauit infirmitas, tum quæ remedia fuerint applicata, quid profuisse, quid nocuisse deprehensum sit: Qui nam ex domesticis iuuare curationem, qui contra possint impedire, vt ex ijs omnibus iuuari commode possit.

9 Sed ante omnia examinet Superior se ipsum, tum vt se se humiliet, & maiori confusione, & suauitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filij sanitatē aptiore, & expeditiore vti valeat instrumēto. Quod faciendum omnino suadet sanctus Gregorius: Consideremus, inquit, quia aut tales iumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquādo fuimus, etiam si diuina gratia operante nō sumus, vt tanto temperantius humili corde corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emendamus, agnoscimus. Hoc autem di-

Quæ perpē-
denda ante-
quam cura-
tionem ag-
grediatur.
Lib. 29. Mo-
ral. cap. 14.

Superior se
ipsum exa-
minet, & hu-
miliet, quod
fructuosius
corrigat.
Lib. 23. Mo-
ral. c. 8.

ci non potest, quantum vel ad meritum, vel ad modum correctionis momenti habeat.

Morborum
spiritualium
genera, de
quibus agi-
tur, sexde-
cim.

10 Morborum porrò spiritualium genera, sexdecim veluti capitibus comprehendere placuit; quibus singulis commoda medicamenta indicantur. Curauimus autem primum quod in medicis præcipue laudatur, vt facili-ioribus & suauioribus vteremur pharmacis. & quæ salutem non tam acrimonia præmitterent, quàm suauitate præstarent. Deinde, vt non aliunde, aut non longe petitis; sed ijs ipsis veluti simplicibus, vt vocant, quæ in domesticis hortis, id est, nostris Constitutionibus enascuntur. Et quoniam Superiorum, plerique, & viri alij graues, flagitarunt aliquando, & nunc denuo instantius vrgent, vt de suauitate & fortitudine in gubernatione coniungendis, aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix posse, quòd suauitas in laxitatem, & fortitudo plerumque, aliquorum vitio degeneret in rigorem) de hoc etiam proprio capite breuissime aliquid censuimus attingendum, cum cetera omnia medicamenta, nisi hæc duo prudenter coniungantur, aut suauitate, aut efficacia, id est, fructu ipso correctionis omnino sint caritura. Vtinam ad maiorem Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

DE SVAVITATE ET EFFICACIA
in gubernatione coniungendis.

C A P. I I.

Ationem gubernandi, eos præfertim, qui voluntarium se se Deo sacrificium obtulere; & spontanei, ac spiritu alacres per mortificationis quidem, & abnegationis studium ad

Ratio spirituales viros gubernandi fortis & suavis.

perfectiōnis plenitudinem dirigendi, & vrgendi sunt; fortem ac suauem debere esse, non modo constans sanctorum Patrum vbique docet auctoritas, sed nostræ etiam Constitutiones, Beatique Patris nostri & monita, & exempla copiose docent. Verum qua ratione præctice hæc duo coniungi possint, hoc fatentur multi se facile non videre. Si enim summo iure agatur cum subditis, vt qui perfectiōnis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ spiritualis perfectio postulat; vix fieri posse videtur: cum caro, & humana fragilitas, spiritus desideria non valeat æquis passibus consecrari: quin is regendi modus ab optimo quidem zelo profectus, non tamen secundum scientiam, vt qui humanæ imbecillitatis obliuiscatur, asper, & plane intollerabilis euadat. Rursum, si humanæ infirmitatis imbecillitatem, intuea.

Difficilis hæc praxis.

Rom. 10.

Gal. 5.

Iob 14.

Matth. 16.

Luc. 9.

Quid Superiori præstandum ut utramque assequatur.

intueamur; & ijs, quæ caro concupiscit aduersus spiritum, fraternæ compassionis prætextu facile assentiamur; quis non videt (quoniam ut Scriptura loquitur, Terra paulatim alluione consumitur) futurum, ut tepidos, atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis, & crucis (quod tamen religiosam vitam esse, & S. Basilius pulchre docuit, & ceteri omnes spirituales magistri à CHRISTO Domino prima veritate edocti tradiderunt) quam sensualitatis & propriæ voluntatis spiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in asperitatem, vel suauitas in languorem, & relaxationem degeneret: hoc, quantum experientia & obseruatione deprehendere potui, breuissime explicabo. Quod ut dilucide fieret, & paucis, illa mihi methodus commodissima visa est, si capita quædam attingerem, ad quæ, omnis fere gubernandi asperitas, & durities reducitur: Itemque nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas deriuatur: ac denique, si quomodo facta extremorum comparatione, medium tenendum sit, indicarem.

Insuauis gubernationis capita.
Rei iniunctæ impossibilitas.

2 Quæ igitur gubernationem insuauem reddunt, & asperam, hæc fere sunt. Primum, In rebus iniungendis si res ipsa, quæ imponitur, grauis sit, & importabilis: quod nonnumquam ex Superioris vel discretionis inopia, vel tenuitate iudicij poterit euenire. Secundum, quod

quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua; sed is, cui iniungitur, corporis, aut animę viribus ad id oneris ferendum destituatur. Tertium, si quicquid illud sit, quod iniungitur, id fiat verbis asperioribus, modoque despotico, præsertim vero si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum, si vrgeatur executio eo tempore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur illi tempus & auxilia, vt se ipse disponat. Quintum, si tam grauiora, quam leuiora eodem omnia exigantur ardore; immo aliquando leuiora etiam maiore, quod consona sint peculiaribus quibusdam sensibus eius, qui gubernat. Sextum, si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tanquam tētationes eo benigne non audito reijciantur. Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, & ita affectum erga aliquem, vt putet subditus, nulla in re se posse illi satisfacere. Octauum, si malam de subdico opinionem præ se ferat, vt omnia in deteriore partem interpretetur, quod re vera summopere affligit. Nonum, si perfectionem Instituti, & Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret, cum errata deprehendit; in rebus verò iniungendis non tanquam rationalem, & volentem filium, sed tanquam inanime instrumentum,

Defectus virium.

Modus asper iniungendi.

Executio tēpore non opportuno.

Leuis & grauis eadem exactio.

Subditus inauditus.

Mala de subdico opinio.

Si nulla cōpaffio.
Gal. 6.

moue-

Æquiuoca Superioris oblocutio. mouere videatur. Decimum, si ita loquatur, aut iubeat aliquid, vt æquiuoce atque obscure dicat, & quasi studio nolit intelligi, quo semper ei liberum sit subditum arguere: hoc enim mirum est, quantopere subditos pungat. Vndecimum, si neget fere, quæ petuntur: est enim habenda ratio rei, quæ petitur; eius, qui petit, ædificationis externorum, & nostrorum, denique eius, qui petit, vtilitatis. Duodecimum & postremum, si quæ dubia sunt, semper scrupulosius, & rigidius interpretetur.

3 Contra verò, quæ debilem remissamque gubernationem faciunt, ad hæc reduci possunt. Primum, si tantum magna, & quæ scandalo sint, curentur; & ea demum sentiantur à Superiore, cetera verò passim negligantur. Secundum, si obseruatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel suauitate phrasæ Patris Nostri minus accurate vrgeatur. Tertium, si quæ iniunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessionem immutentur facile, & prætermittantur. Quartum, si ex frequenti aliquorum transgressione assuescat Superior, quasi minus mala iudicare, quæ mala esse perspexerit. Quintum, si iudicat quidem & improbat; sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non monet, aut corripit delinquentem. In quo sane illud D. Gregorij pertimescendum:

Cum

Cum mala corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse pertimescat. Sextum, si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob suas amicitias, vel ob priuatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis, vel communi ædificationi non satis conueniat. Septimum, si ad euitandas amaritudines aliquas errantis cuiusque, vel alterius, nec inuestigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, præsertim ad cautelam. Octauum, si prætextu humilitatis, & mansuetudinis permittat se negligi, & contemni quæ dicit. Nonum, si ex naturali timiditate, vel respectu aliquo ita perfunctorie & frigide monet, vt nihil delinquentem moueat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, vt officio functus coram Deo videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissa correctionis. Decimum, & postremum, si contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se iam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi Heli 1. Reg. 2. arbitretur, se omnia perfecisse, si dicat, Non est bonum quod audio, &c.

4 Ex his facile apparere potest, in quo Vnde appa-
 fit asperitas, in quo item debilitas & relaxatio reant asperi-
 quid in vtroque extremo cauendum, ne duri tas & laxi-
 nimis, aut plusquam oportet, molles inuenia- tas.
 mur. Nec difficile erit videre, quomodo effi-
 cacia cum suauitate coniungi debeat, vt &

B fortes

Quomodo
hæc duæ con-
iungendæ.

fortes in fine consequendo, & suaues in modo & ratione assequendi simus. In rebus enim, vel concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehensionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus iniungendis, in subditis ad virtutem & perfectionem promouendis, atque ad altiora prouehendis, spectandæ sunt personæ, & vires corporis & animi; considerandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præseferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propterea permittendum, vt subditi ad impunitatem aspirent, vt ea faciant quæ volunt; quæ nolunt, omittant; vt proprijs inclinationibus satisfaciant; vt contra Superiorum iussa, & iudicia agere & sapere assuescant; vt Regulas consilia reputent, quæ si faciant, benefaciant; sin autem, nihil mali. hæc enim tolerare, non est suauitatis, sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immo ne ipsorum quidem, quibus cum ita agitur, vlla ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaues in gubernatione esse, cum ita agunt, sed remissos ac debiles. Nec sibi contra, cum asperi sunt, quasi de disciplina zelo blandiantur. Subditi vero studium & zelum perfectionis, religiosæque disciplinae perpetuo promouendæ, rigoris, & asperitatis nomine non appellent; nec talem exigant suauitatem, quæ noxia potius indulgentia

Quid Superior.

Quid subditus.

tia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediunt; plurima contra votum iniungenda, si ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi, & emendari cupit, non esse auersandas; nec medicum censendum suauem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis sui, Casianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) apposite admodum refert. cuius Patris verba, quia magnum reuera horrorem huius indulgentiæ, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putauit. In tantum enim, inquit, teporem videmus corruisse nonnullos, ut necesse sit etiam remissioribus monitis appalpari, modo ne desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines reuoluantur; & circumeuntes ac vagi, crassioribus (ut ita dixerim) vitijs implicentur: magnusque fructus ab eis obtineri credatur, si solummodo se etiam cum qualibet ignauia valeant in solitudine continere, ac pro ingenti remedio soleat eis à senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodo in eis iugiter perduretis. Itaque inuigilent in ea re Superiores, & præsertim Prouinciales, ut contraria sententia exterminetur, ut pote Societati,

Coll. 7. c. 23

Quæ opinio
abolenda.

In quo suauitas sit posita.

& cuicumque religiosæ familiæ modis omnibus perniciofa: non enim in eo suauitas posita est, vt voluntati & desiderijs subditorum in omnibus obsequamur: sed sciant suauitatem in eo sitam esse, si, vt diximus, in obiurgationibus v. g. nihil asperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat; sed paterna grauitas, pia quædam compassio, & dulcedo quædam, sed viuida tamen, & efficax eluceat: Si à puniente non tam voluntas humiliandi & castigandi, quam necessitas quædam ex zelo boni communis, & vtilitate ipsius etiam qui punitur, aliquid extorsisse videatur: Si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu parati concedere quando, & quod expedire videbitur: Si imperfectiones ita emendari velimus, non quasi nimium emungentes ne sanguinem eliciamus; verum quasi exactiores quidem, benigni tamen, qui non veluti vincenti studio, sed in bonum Societatis, atque adeo ipsius subditi id velimus, ac si cum ipso in vnum conspiremus ad victoriam de tentatore reportandam. Si iubentes circumspecte; & amanter, Dei gloriam, & subditorum lucra; non aliud quippiam nos quærere ostendamus: Si quod hodie non præstatur, patienter in crastinum expectemus, ita tamen vt semper expectatio finem spectet, & media applicet accurate: si quidem quod ex inopia spiritus à subdito obtinere non valemus, nulla ratione etiam

cacius

cacius aut suauius consequi poterimus, quam si ille diligens sui scrutator, & spiritualis euaferit. Si denique ita in visceribus charitatis cum subditis agamus, vt & suas tentationes, in nostrum veluti matris sinum facile deponant, & vicissim correctiones nostras, siue quæcunque à nobis proficiuntur, tanquã ab amore profecta, repugnante licet sensu, animo tamen non exacerbato suscipiant. Quod & B. P. N. docuit, cum nona part. Constitut. seueritatem cum benignitate, & mansuetudine ita miscendam docet, vt nec se flecti Superior sinat ab eo, quod Deo ac Domino nostro gratius fore iudicauerit; & tamen filijs, vt conuenit, compati nouerit, eo modo se gerendo, vt etiam qui reprehenduntur, vel corriguntur, quamuis secundum inferiorem hominem quod agitur, displiceat; agnoscant nihilominus quod recte in Domino, & cum charitate ille suum officium faciat.

Cap. 2. S. 4.

Quomodo miscenda cū benignitate seueritas.

ARIDITAS, ET DISTRACTIO
*in Oratione.***C A P. I I I.**

*Ariditas
multipliciter
examināda.*

*Causæ ari-
ditatis .*

Uita examinanda sunt, & diligentius inuestiganda, vt pro ratione morbi medicina possit applicari. Examinandum itaque primo, an sit continua, an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantum in oratione matutina, an etiam in spiritualibus exercitijs die noctuque quasi perpetua sit. Videndum vnde proueniat, perpendendum distractiones vnde nascantur, an ex quadam naturali instabilitate, & volubilitate naturæ, quæ nesciat quasi quæta consistere; an ex desiderijs & inordinato affectu erga aliquid, quod subinde recurrit, & animum pulsatur, mentemque ad se importune reuocat, an ex occasione aliqua temporaria tunc exorta; an ex defectu discursus, & inopia materiæ, ex qua cum non habeat mens quo sustentetur, in varia diffluit; an ex negligenti custodia sensuum, vnde imagines oriuntur; an ex otiositate, leuitate, scurrilitate, & huiusmodi, quæ animam ad exteriora reuocant, & leuem, ac fere puerilem reddunt. An ex nimia occupatione, quæ spiritum

tum quasi suffocat; an denique ex diuturna quadam probatione, & subtractione internæ visitationis. Hæc enim omnia, & huiusmodi alia inquirenda sunt: nec enim omnium vel hominum, vel morborum vna curandi ratio esse potest. & quidem de causis, & remedijs inquietæ, atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Cassianum collatione Abbatis Isaac de Oratione, spiritualis medicus inuenire poterit: licet nonnulla sint, quæ pure contēplatiuis, & Anachoretis magis conueniant, cuiusmodi nostris proponere, aut adhibere, prudentia, & discretio non permittit.

Multa reperies apud Gregor. Cassian. collat. 9.

2. An autem ex naturali illa naturæ instabilitate proueniat, inde colligi poterit, si sit continua, si à tempore Nouitiatus, si per plures annos durauerit. Deinde si sine causa vel occasione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconstanter, aut ad tempus breue, sed perseveranti adhibuit diligentia. Quod si sit eiusmodi, animandus erit ad tolerantiam, ut magna longanimitate, & constanti studio virtutibus incumbat veris, solidisque (ut Constitutio loquitur) & curet in via Diuini seruitij progressum facere: suppleat frequentioribus, & feruentioribus iaculatorijs, paupertatem suam spirituali quadam mēdicitate (de qua egregie Gerson) pijsimo Patri, & Deo, Sanctisque

Quando prouenit ex naturæ instabilitate.

Quomodo animandus.

3. p. c. 1. §. 10
& 4. p. c. 4. §. 8. & 10. p. §. 2.
Tomo 3. de Mendicitate spirituali.

omnibus commendans. Lectione sacra non fusa, & longiore vtatur, sed breui, & meditatione, atque attentione peruigili. Discurrat per varia puncta Rosarij, vitæ, & passionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confusione imitationem, offerendo illa pro se æterno Patri: in qua Passionis meditatione, si pie & perseueranter pulsauerit, inueniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & solidam stabilitatē pro affectu, cum tamen à nobis non sint in nobis viæ nostræ aliud, quam tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & distractiones patiatur, hortandus est ad maiorem secessionem, & spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam, assiduitas illa meditandi, & legendi; animumque mirifice reuocat ab euagationibus, vt experientia sæpissime docuit. In his autem exercitijs illustrationes & proposita annotare, & aliquid excerpere, quo his absolutis vtatur siue ad virtutum exercitia, siue ad mentis eleuationem, & conjunctionem cum Deo plurimum proderit. Si tantum hoc in matutina oratione senserit, potest interdum fieri vel ex grauitate capitis aut alia huiusmodi affectione, vt eo tempore minus aptus ad meditandum inueniatur; vel ex diuturna attentione, quam non valet per
 inte.

Psal. 34.

Quid si longo tempore duret ariditas.

Quid si in matutina oratione acciderit.

integram horam continuare : tunc diuidenda erit, vt diuersis temporibus fiat, vel commutanda ratio temporis (quod tamen considerate admodum, & non leuiter concedatur) supplendum interdiu iteratis intentionibus, & eleuationibus : excitet se psalmorum versiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes : denique efformet se ad varios affectus, prout maior necessitas, aut sensus animi suggerit.

3 Si prouenit ex inordinato affectu, & desiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter, & assidue, vt radix aut euellatur, aut certe mortificetur, & exsiccetur, ne germinet : Occasiones ex tempore ortæ facile vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu, aut inclinatione proficiscuntur. itaque & facilius cauentur, & non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur, tantum cautela non desit, & mediocris attentio, & custodia sui.

4 Si ex defectu discursus, & inopia materia, primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia (lectio enim mirum in modum iuuat) doceatur extendere puncta in vita, & passione Domini, considerando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu passus, attendendo personas, verba, opera, & cetera, reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem paruitati, pietatem ingratitude, & alia huiusmodi,

quæ

quæ ingentem præbent meditandi, & discurrendi materiam. Denique semper habeat in promptu puncta aliqua abundantius, vt si in vno non potest, sistat in alio.

Quid si ex negligentia. 5 Si ex negligenti custodia, adhibeat diligentiore, examinet se accuratius, caueat ab ijs, quæ lædere possunt: certum est enim,

Coll. 9. c. 2. illud Cassiani Collatione citata: Quicquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est, vt orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat. Quamobrem, quales orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus. Hæc ille.

Si ex otio & scurrilitate. 6 Si ex otio & scurrilitate, fugiat nugas, eleuet interdium mentem, visitet sanctissimum Sacramentum, salutet Domini plagas, saltem semel orationem Dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Aue, vel Saluæ Regina; petat instanter adhibitis intercessoribus, communicet omnia frequentius cum rerum spiritualium Præfecto; meminerit

Coll. 1. c. 17 quod Cassianus sapienter docuit: Licet enim impossibile sit mentem non interpellari cogitationibus; est tamen, inquit, nostrum magna ex parte, vt cogitationum qualitas emendetur, & vel sanctæ, & spirituales in cordibus nostris, vel terrenæ, carnalesque concrecant. Ideo namque frequens & iugis adhibetur lectio Scripturarum, vt exinde nobis spiritualis

memo-

memoriæ præbeatur occasio. Denique monendus accurate, vt serio fugiat ab inani quadam persuasione, & noxio loquendi modo eorum, qui cum nullam, vel exiguam in custodia sensuum curam adhibeant, libereque, & laxè nimis in omnibus agant, in spiritualium procuratione tepidi sint, & segniores; suam tamen spiritus ariditatem, & distractiones in oratione, & quasi quandam insensibilitatem in interioribus, adscribunt diuinæ probationi, quæ illos, vt quidam loquuntur, à lacte abstractos, ad panem, & solidum cibum erudiat, quasi grandiores. Ceterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra eiusmodi homines dicat: Nam per contemplationem rimari cœlestia volumus, qui non solum cordis, sed etiam corporis custodiam non habemus. Et quidem sæpe indecenter aspiciamus, ociosa audimus, superflua loquimur, somnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, sed ad vsum delectationis. Itaque cum discutere ambigua volumus, superna conspicerè, tenebras nostras deserere, internæ dulcedinis saporem gustare, ab illius secreto tanto dignius repellimus, quanto munitionis nostræ fortitudines negligentius dissipamus: iamque nobis tanto est ascendere difficilius, quanto ad nos ipsos relapsi, in altitudinem custodiæ non curauimus cordis munitiones. Diligenter igitur examen adhibendum est, & venia-

Quid maxime fugiendum.

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, & ascēdebat vir ille statutis diebus.

Examen adhibendum.

S. Greg. in
1. Reg. in il-
li verbis, fa-
melici satu-
rati sunt.

lia etiam, atque minuta cauenda, nam & illa non leuiter impediunt. quo circa idem Sanctus egregie monet: Quia sine peccato inquit, electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi vt à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, euacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, & si minima sunt peccata quæ congerit; paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.

Quid cum
ex nimis oc-
cupationi-
bus.

7 Si ex nimis occupationibus, studiose caueat non necessarias, nec proximis vtilis. Subtrahat aliquid voluntarijs relaxationibus, suffuretur è medijs occupationibus aliquid temporis vel breuissimi, ad mentem eleuandam in Deum, se circumspicendum; curet habere mentem liberam, & iuxta S. Bernardi consilium, non se tradat negocijs, sed accomodet: petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breue tempus omnimodam etiam cessationem, redibit enim postea alacrior, & vtilior.

Si ex subtra-
ctione diui-
na.

8 Postremo, si ex diuina dispensatione, & subtractione, tunc animandus ad patientiam, & suauiter fouendus, ne animo deiiciatur, sed curet primùm seipsum coram Deo humiliare, sibi huius subtractionis causam adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam

sen-

ferferit. In veritate enim didici, S. Bernardus inquit, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Huius autem subtractionis effectus & signa ponit idem Sanctus: Exaruit, inquit, cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis. non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non inuenio. Vbi illa inebriatio Spiritus, vbi mentis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Causam autem hic Pater refert ad superbiam, siue quæ fuit, siue quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bonauentura de Processu Religionis, quinque adfert huius sterilitatis & subtractæ deuotionis causas. Prima est, inquit, humiliationis: Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in deuotione quærenda, vel minus gratus in accepta. Tertia, eruditionis, vt intelligat, id non à se, suisque meritis, sed à Dei gratia, & liberalitate pendere. Quarta, ex indiscreto impetu & conatu cordis, quo quasi libertas mentis obruitur, & deuotio veluti per violentam extortionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum maioris gratiæ, & gloriæ, dum desiderium non impletum affligendo

Serm. 54. in Cant.

S. Bern. ibidem.

Psalm. 118. 142.

Proc. 7. §. 21

Quinque causæ subtractæ deuotionis ex S. Bonau.

De Myst.
Theolog.
pract. Con-
fid. vel indu-
stria 6.
Decem &
septem ex
Gerson.

gendo purgat animam, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosius, quamuis breuissime, decem, & septem ponit huius subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex B. Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam, vel cauendam. Secunda, ad desiderium vehementius inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, vt homo sibi vilescat. Quarta, vt induat viscera pietatis super aliorum desolatione. Quinta, ad satisfactionem per dolorem illum sensibilem, quem patitur. Sexta, vt qui possunt alios iuuare, non ita se dedant internis consolationibus, vt à charitatis negotijs, & alijs iuuandis retrahantur. Septima, vt experientia per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras & melius discat, & efficaciter doceat. Octaua, ne deserat homo pro hac dulcedine, Dei iussa. Nona, ad punitionem venialium, tanquam si pater tristitiorem filio faciem ostendat, vt in omni custodia, & modestia reddatur diligentior. Decima, vt intelligat homo non haberi hoc per propriam industriam, neque volentis, aut currentis esse, sed miserentis Dei. Vndecima, ad purgationem maris spiritualis, quod ex nimia quiete sordes contrahere solet, quas exagitatio commotio-

Rom. 9.

motioque depellit. Duodecima, vt innōtescat, si gratis anima timeat Deum, si parata est ab- que stipendio consolationum, & suauitatum suo imperatori deteruire. Decimatertia, ne incipiat dona Dei pro ipso diligere, ijs adhærens, isque se oblectans, cum tamen pater indulgentissimus hæc dispensatorie subtrahat, vt pomum, aut cibum, parans interim hereditatem, & regnum. Decimaquarta, interdum ad conseruationem corporis, & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine sensibili tabescat & deficiat. Decimaquinta, vt prouocet Deus sicut aquila pullos ad volandum, vt mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, & illa vicissim blandiatur suauius. Decimasexta, ad exercendam patientiam, quia sic affici, non est sine magna tribulatione, & anxietate. Decimasextima & postrema, vt vel hinc conijciat anima, quantæ futura esset amaritudinis perpetua separatio; si tantilla subtractio sic afficit. Ceterum in hac subtractione, qua Dominus priuatione consolationis, vt ait sanctus Diadochus, intemperantiam nostræ voluntatis castigat, vt nos virtutis, & vitij differentiam doceat; illud semper tenendum est, vt idem ait, vt cum dolore, humilitate, ac decenti subiectione speremus semper de diuina pietate, hoc enim habere solet recessio gratiæ ad erudiendum.

Deut. 32.

Quid in hęc subtractione nobis przstandum. Diad. c. 87.

Coll 6.c.10.
Curandum
in primis vt
simus ambi-
dextri.

9 Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Cassianum, ponit, vt simus ambidextri, id est, vt prosperis & aduersis spiritualibus successibus ad anteriora semper progrediamur, vt siue feruentes spiritu, & à terrenis sublimati, ac spiritualibus meditationibus pasti; siue cum omni spirituali feruore subtracto, quodam tepore atque mœrore tepescimus, cum intollerabili quodam tetroque fastidio vniuersa fordent instrumenta virtutum, vtraque quasi manu ad victoriam vtamur. Vnde subdit: Quisquis igitur in illis, quæ dextræ partis esse prædiximus, minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus; & in istis, quæ sinistræ partis sunt, viriliter dimicans, nulla desperatione conciderit; ac potius de contrarijs arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis assumpserit: vtraque manu vtetur pro dextra, & in vtroque actu triumphator effectus, tam de sinistro statu, quam de dextro palmam victoriæ consequetur.

LANGVOR ET DEBILITAS IN
 Spiritu, & Virtutibus.

C A P. I V.

Oc morbo laboranti, quasi somno graui oppresso, remedia excitantia applicanda.

Remedia huius morbi excitantia.

Primo enim illud insonandum est, quod certe, vel profunde dormientem excitat:

Nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Terribilis est, inquit B. Bernardus, locus iste, & totius expers quietis. totus inhorruui, si quando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam: Quis scit, si est dignus amore, an odio? Et cum hæc cogitatio vel sanctissimos viros, & quasi columnas in Ecclesia compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis responsum mortis in nobis habemus, si non aliquantulum ex quibusdam coniecturis, & indicijs nostræ salutis recreemur? An quia Religionem ingressi sumus, omnia tuta arbitramur? fallitur nimis ista persuasio, & periculose decipitur. Certe D. Gregorius aliquos asserit veluti duces currentes, alijs viam perfectionis ostendere, qui tamen in foueam cadentes, suo malo sequentes cautiores reddant & humiliores.

Ecccl. 9. Serm. 23. in Cant.

C liores.

liores. Non ergo languide & tepide agendum, sed ardentè & strenue.

Serm. 39. in
Cant.

Qualem esse
oportet re-
ligiosam ani-
mam.

2 Ostendendum illi, qualem oportet esse animam religiosam. Quanta, inquit D. Bernardus, in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in virtutibus robur, quanta denique ipsi cum hoste congressuum multitudo, numerositas triumphorum? Hæc attendens, seque melioribus parans, seipsum arguat, & quasi secularis ad huc conuersationis hominem damnet.

Miseria hu-
ius status.

3 Ostendenda illi miseria status huius, quomodo quasi hæctica feбри labore, qua cum quotidie magis tabescat, & conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam sentiet.

Pericula in-
dicanda.

4 Indicanda pericula, facile enim consentiet tentationibus, si concutiatur, ut qui non sit fixus in Deo, sed quasi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum, vel sua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deserendæ vocationis. Quam multos

Serm. contra
peccatum vi-
rium ingra-
titudinis.

enim, inquit S. Bernardus, videmus, & plangimus fratres, qui dummodo maneat habitus, & tonsura, falua sibi omnia arbitrantur: non considerantes miseri quemadmodum ingrati-
tudin-
is vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quam vident, transfor-
rare dissimulet, ne forte recogitent, & erube-
scant, ipsaque verecundia emendentur. Qui

lic

fic interdum in nonnullis consumpta esse interiora vniuersa presumit, vt non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatum ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt. Sed egregie idem rem omnem quasi oculis subiicit his verbis: Hoc frigus si semel animum, animæ quidem (vt assolet) incuria, spiritu dormitante peruaferit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente, ad interiora eius peruenerit, descenderit in viscera cordis, & finum mentis, concusserit affectiones, occupauerit consilij semitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit spiritus; mox (vt in corpore solet euenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguatur, deferescit nouitius feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremò impudentiæ manus, presumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille

Osee 7.
S. Bern. ser.
63. in Cant.
Languor frigus animæ.

ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pavemento in sterquilinum, de folio in cloacam, de cœlo in cœnum, de claustro in seculum, de paradiso in infernum. Hactenus ille.

In tepiditate sunt multa vitia.

5 Intelligat, sicut in naturalibus, in formis remissis plurimum esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate, & languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in ijs ipsis virtutibus, quas habere videmur: v.g. blandimur nobis de obedientia, quod in plurimis obediamus, atque affectum quendam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen si obedientia remissa sit, & languida, plurimos actus elicimus inobedienciæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentia ac feruoris in ijs ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita sicut habemus in altero, vnde Deum laudemus, atque confortemur; ita non deest in altero, vnde gemamus. Et hoc sanè diligentissime perpendendum quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

Examen huius languoris.

6 Examine, an languor hic, & debilitas, sicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantia malorum humorum: vt si habet fines particulares, & seipsum quarit; euacuandi

cuñdi humores, alioqui frustra nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & spiritalia: perpendat quomodo non nutriatur, examinet diligenter, & cognoscere satagat, nam ijs non refici, impinguari, & roborari, satis per se malum est; & aliquid indicat subesse, quod accurate inuestigandum, & diligenter sit emendandum.

7 Dispensetur, vt frequentius confiteatur, & communicet; ita tamen, vt ad preparationem aliquid ei peculiare iniungatur, ne si id etiam ex consuetudine faciat, augeatur potius morbus, vt solet, quam minuat.

Frequens cō
muniō .

8 Assignetur illi plus temporis, saltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & utili lectioni, ad quam accedat non segniter, sed studiose quasi ad medicinam, quam ex desiderio sanitatis, cum desiderio suscipiat. Nec verendum, ne breue illud spatium litterarum studijs, aut alijs exercitationibus aliquid detrahat: sed cogitandum potius cetera omnia languescere, nisi spiritus roboretur.

Plus oret .

9 Legat Sanctorum vitas sibi aptas; plurimumque proderunt ad id domesticæ, vt B. P. N. Ignatij, Xauerij, & aliorum. Legat autem non percurrendo, sed ad spiritus exercitationem.

Legit vitas
Sanctorum .

10 Si renouatio votorum adhuc longius absit, valde conducet, si præmissis exercitijs

Per exerci-
tia & per cō
fessionē ge-

neralem se reuouet. spiritualibus per aliquot dies, & diligenti confessione vel ab ingressu in Societatem, vel ab eo tempore, quo sic ægrotare cœpit, reuouet ipse secreto sua vota cum desiderio quasi denouo incipiendi, illud apud se constanter statuens, & subinde repetens: Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus? & substantia mea apud te est. Et illud: Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.

Psal. 38.
Psal. 76.
Exercitatio in aliquibus virtutibus. 11 Accipiet vnã aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus se se studiose exerceat: & si nulla eo die detur occasio, saltem in examine petat virtutes illas à Deo, & se se paratum cum desiderio offerat.

Adhibenda mortificatio etiam in leuius. 12 Mortificet se, negando sibi nonnulla, etiam si leuia, vt excitet spiritum contra carnem; & proprias voluntates ac desideria vel in ijs refecare consuescat.

Roget Superiorem vt se mortificet. 13 Conueniat cum Superiore, eumque obsecret, vt etiam nolentem & querulum mortificet, vrgeat, & extimulet: cum eodemque frequenter communicet, & speret de Domini bonitate.

Coll. 7. c. 6. Cassiani documentum præ oculis habeat. 14 Demum habeat semper præ oculis, quod apud Cassianum Serenus egregie docuit: cum enim attulisset à Scripturis iuxta septuaginta Interpretes, In omni sollicito inest amplius; at qui suavis & sine dolore est, in egestate erit: Et iterum, Vir in laboribus laborat sibi, & vim facit perditioni suæ: nec

non

Cap. 4. De languore in spiritu. 39

non etiam, Regnum cœlorum vim patitur, Matth. 13.

& violenti rapiunt illud, subdit: Nulla

namque virtus sine labore perficitur;

nec vlli possibile est, ad istam

quam cupitis, stabilitatem

mentis sine ingenti

cordis contri-

tionem

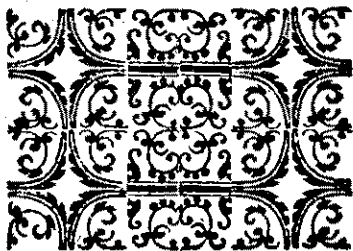
conscendere: Homo

enim ad labo-

rem nasci-

tur.

Iob 7.

DEFECTVS OBEDIENTIAE:**C A P. V.**

Pulchritudo, & necessitas .

Stendenda illi obedientiæ pulchritudo , necessitas , animi tranquillitas , meritum , professio in Societate , quam peculiarem suorum notam , B. P. N. esse voluit : denique

In epistola de Obedientia .

hoc esse præ ceteris votis , vt Sancti , & Doctores tradunt , quod vere faciat Religiosum .

Legat accurate Epistolam N. B. P.

2 Vt diligenter & serio legat per aliquot dies eius epistolam de Obedientia : ibi tamquam in speculo , suas maculas intueatur : ibi quantum à vera obedientia absit , inspiciet , & defleat ; confundatur , & erubescat , & excitetur ad meliora .

Meditatio de hac virtute .

3 Vt meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat , vt in copiosa admodum materia , de qua plurima meditari licet , quæ à Præfecto rerum spiritualium suggerenda ; & à Scripturis , atque à Sanctis Patribus petenda erunt : & quæ breuiter primo puncto attigimus , magna cum humilitate dilatari possunt ; præsertim si addantur aliqua puncta de ijs , quæ iuuare , aut retardare possunt .

Exempla Sanctorum sibi colligat .

4 Vt colligat sibi aliqua exempla Sanctorum

etorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, quibus se subinde obiurget, & reprehendat.

5. Ut examinet diligenter, & cum Superiore, & Præfecto Spirituali conferat, in quo rerum genere maiorem sentiat animi repugnantiam; & ea vnde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quævis alia, proprio aliquo fine & desiderio; vt ibi medicinam admoueat.

Examine causas repugnantie . . .

6. Ut constanter applicet animum, Deum in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus; & discursibus det locum: quod malum cum sensim in animum irrepit, mirum est, quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenum quam citissime expellat.

Deum in Superiore agnoscat . . .

7. Incessanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi, quam particulari præcipuam eius rei curam gerat.

Examine & oratione à Deo petat . . .

8. Proderit si Superior aliquando iubeat, vt se per biduum, aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod forte contra eius voluntatem, & sensum erit, ita tamen, vt animo statuatur, numquam positue se in contrarium consensurum.

Animi præparatio ad quoduis faciendum . . .

9. Nunquam aliquid proponat, quin duo illa

Const. 3. p.
c. 2. §. 1.
In proponen-
do præuiæ
sint oratio
& resigna-
tio.
Serm. 19.

illa præmittat, à B. P. N. præscripta, Oratio-
nem, & Resignationem: quod si hanc non
sentiat, saltem desideret, & petat à Domino,
statuatque se etiam renitentem facturum:
paulatim enim (vt ait S. Macharius Ægy-
ptius) dulcescet ipsa virtus, ad quam veluti
reluctantem nunc se adigit.

Quomodo
in leuioribus
assuescat.

10 Iniungat ei Superior frequenter le-
uiora, & in quibus nouit eum non habere dif-
ficultatem, vt sic assuescat ad alterius iussum
aliquid facere: post factum collaudet, addat
animum, &c.

Exercendus
per biduum
in difficili-
bus.

11 Aliquando sumat aliquod certum, in
quo magnam ille habeat difficultatem, dicat-
que vt ad id faciendum per biduum, aut tri-
duum se præparet, vt ex communi consensu
id faciat. Vbi fecerit, si alacriter tulerit,
recreet, & animet, docens eo exemplo fore,
vt omnia sint faciliora; si grauate, laudet pa-
tientiam, promittat victoriam, fore vt fa-
cilius vincat, atque paulatim hac exercitatio-
ne robustior euadat.

Interdum
pie conde-
scendendū.

12 Aliquando pie condescendat Superior,
vt id prætermittat, ad quod grauem sentit
repugnantiam, sed ita paterne, vt intelligat
ille, fuisse piam dispensationem, & suauem
condescensionem, tantum vt proficiat, &
crescat, & vt robustior factus possit alacriter
portare, quod modo non potest. Interim
tamen licet Superior ex parte sua id fa-
ciat,

ciat, sciat tamen se sibi meritum, & vires imminuisse, quas auxisset, si se magno animo vicisset.

13 Moneat eum Superior per Præfectum spiritualem, & alios probatos viros, si quos illè habeat familiares, & quibus ipse confidit. Monendus per familiares.

14 Quod si desit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta respuat, tunc primo acrius erit extimulandus, & causticis, vt aiunt, vtendum, vt intelligat se malo in statu & valde periculoso versari; nec posse propinquare sanitati, qui à remedijs abhorreat. Quid si desit voluntas in infirmo.

Secundo orandum pro eo diligenter à

tota Domo, tanquam pro eo, qui

periculosè admodum labo-

rat. Tertio, monendus

Prouincialis. sed

sperandum

est,

si suscipiatur curatio modo

prædicto, paucos fu-

turos adeo re-

belles.

EFFUSIO AD EXTERIORA.

CAP. V. I.

Cause ex
quibus pro-
ueniat .

Occupan-
dus in utili-
bus negotijs

De quibus
monendus .

Considerandum; an id proueniat ex quadam inquieta, & mobili natura: tunc enim licet ea reprimenda sit, & dirigenda, tamen re vera vix assurgat, vt fiat homo interior; atque collectus, nisi singulari gratia proueniatur, & ipse studiose, & valide naturam domet; & actibus frequenter, validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negotijs utilibus, & pijs: coercendus ne in alia dilabatur, & diffuat: prudentis enim est, apte uti ingenijs hominum ad bonum. Monendus vt interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psalmos; aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita vt omnino ab exterioribus. Monendus, vt subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus subreperere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientie, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiusmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, misereatur sui ipsius,

sius, & apud se vilescat, qui quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione inobedientia esse promptior, in iniurijs tolerantior, in officijs abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis teruentior: denique compenset alijs officijs, & exercitijs, quod in hoc minus habet. Si vero nascatur potius ex quadam interiori ariditate, qui cum spiritualia, & interna non gustet, quaerit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

Osee 10.

Quid si nascatur ex interiori ariditate.

1. Restringendæ occasionis vagationis, multa negotia etiam vtilia alijs demandando. Restringendæ vagationes.

2. A visitationibus non per vnam, aut alteram hebdomadam, sed per aliquot menses omnino abstineat, vt affuescat vel inuitus domi se se continere. A visitationibus abstinendum.

3. Omnino seruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, nisi iussu Superioris à ianitore vocatus. Regula de non alloquendo externos.

4. His, iam contrarijs remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conscientie breuissime, sed frequenter faciat, se ad se intus reuocans, mentem ad Deum eleuans, & vel vnico suspirio dicat cum confusione, Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum. Se se frequentius colliget. Psal. 14.

5. Præfigat sibi certum tempus ad piam lectio-

Tempus le-
ctionem, saltem bis in die, qua vires reparet.
ctioni fre-
quentius .
Rosarij re-
citatio .

6 Vnam aut alteram decadem Rosarij diuisam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & compungendo, desiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem spiritua-lem affectum, si non vbertim sponte fluentem saltem humilitate, & assidua quasi retractatione exprimat.

Verficuli
prompti ad
excitandum
affectum.
Hab. 2.

7 Habeat ad manum expedite versiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat: v.g. Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Item: Sicut aqua effusus sum: & illud: Fili mi ne effluas. & illud: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. & illud: Qui minoratur actu sapientiam percipiet: & innumera huiusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde iaculetur.

Psal. 27.
Prouerb. 3.
Sap. 1.

Eccles. 38.

8 Exercitia spiritualia, etiam si ægre contineri possit, per plures dies faciat.

Collectio
ante nego-
cia.

9 Antequam negocia aggrediatur, colligat se se, dicatque cum S. Bernardo: Vbicunque fueris, tuus esto: noli te tradere, sed accommodare. Vbi vero perfecerit, redeat ad se statim, & negocia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat: nam vel tantillum sedere

federe in via, vires fesso reparat: nec est omnium inter strepitus viarum, & negociorum Deo sibi esse presentem.

10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipso aliqua morula se detineat, vt assuescat non sequi statim animi impulsus.

11 Postremo intelligat, nisi vim sibi inferat, seque quibusdam quasi catenis vinciat, etiam si natura & consuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum: sed si id faciet, paulatim dulcescet illi Deus, & spiritualium

Vim sibi inferat.

atque interiorum tractatio reddetur quotidie facilior. mor-

bus enim acedia, &

euagationis nul-

la alia re-

ma-

gis exaggeratur, vt Cassia-

nus & experientia do-

cet, quam si ce-

damus.

AMOR EXCELLENTIÆ,
& honoris.

C A P. V I I.

Morbi leuiores
 res signa grauioris.

Intelligat infirmus ante omnia, sicut in morbis corporalibus contingit, vt leuissimum sit aliquando symptoma, si per se spectetur, quod tamen valde timendum est, si aduertatur vnde proueniat: ita erumpentia quædam signa vanitatis, amoris excellentiæ, & huiusmodi, quæ interdum à nobis parui fiunt, indicare non leuem superbiæ morbum. Ea autem cum duplex ponatur à Sanctis, præcipue vero à Cassiano lib. 12. de Institut. hæc, de qua nunc agimus, valde carnalis est, & crassa.

Quales fructus superbiæ.

2 Animaduertat, amarissimos inde oriri fructus, eosque frequentes, quibus miseram animam cibari sæpius in die contingit: in rebus enim obedientiæ, vbi aliquid non est speciosum, magnam inueniet difficultatem in illatis molestijs, & si quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia, & tristitia maxima obruetur: in ministerijs, nisi ab omnibus colaudetur, animum despondebit. Contra, efferetur, ceteros despiciet, & fiet intolerabilis, si pro

si pro voto laudetur; opera quæ faciet, sapissime intentionis impuritas maculabit; multa prætermittet ex timore bona, quæ alioqui faceret; directionem, & exhortationem non admittet: unionem fraternam sapissime lædet, in culpæ cognitionem numquam consentiet; at ubi est defensio peccatorum, quid boni sperandum? Legat diligenter Cassianum dicto libro 12. cap. 29. de signis superbix; immo accurate, & cum meditatione non semel totum librum duodecimum; & præcedentem, qui est de cenodoxia, & inueniet tam causas morbi, quam remedia egregie descripta.

3 Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, necessitate: item de superbix scditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctorie, sed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur: certoque apud se statuat, non esse huius morbi curam leuem, aut facilem. Petat itaque à Domino assiduis tum suis, tum aliorum precibus sanitatem.

Remedia
per medita-
tionem.

4 Vbi viderit per examen fructus malos pestiferæ huius radicis, recurrat statim ad eam, ibique se reprehendat, ibi gemat, nec vnquam alteri causæ, præsertim aliorum culpæ, defectum tribuat.

Per examē.

5 Contrarijs operibus constanter insistat: In quibus se in humilioribus exerceatur, non modo offi-

exerceat.

Exam. c. 4. *§. 28.* *cijs domesticis culinæ, &c. quæ iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; sed multo maxime in ijs functionibus, ad quas minus afficitur, & quæ ab alijs minus suscipiuntur, & si detur optio, eligat semper humiliora.*

Ibidem. *6.* Proponat Superiori ea media suscipienda, à quibus sensus magis abhorret: & sciat, si curari serio velit, sibi contra se cum Superiori conspirandum, ut & ipse sibi vim inferat, & Superior varijs mortificationibus & humiliationibus, quasi coniunctis copijs, eum iuuet.

Publicæ reprehensiones in hac re vtilis. *7.* Capitula, seu publicas reprehensiones non ad externam tantum speciem, & ut dici solet, pro forma; sed ad humiliandum, & vere confundendum apposita petat. Dentur aliquando non petenti, immo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo statuisse oportet) ut cum maiore præparatione, & fructu suscipiat.

Æmulis præcipue colat. *8.* Si quis est domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis subsit, hunc præcipue colat, sed ab eo contra iuxta præscriptum Superioris, quasi ex composito, in specie exteriori contemnatur.

Reticere sua. *9.* Nunquam sua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim sanis cibus esse potest, infirmo nocet: nec est infirmorum, ut in huiusmodi narrationibus Dei gloriam, non suam

suam quærant.

10 In hoc præcipuo hoste debellando illud tenendum est, vt sine intermissione eum persequatur, semperque faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: Perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem, & item: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant.

Quid in hac
re tenendum.

Isa. 14.

Psal. 17.

Postremo intelligat, nisi viriliter decertet, non modo futurum se quotidie erga hostem hunc debiliorem, sed etiam paulatim morbum ipsum minus cogniturum, ita vt cum fiat assidue magis superbus,

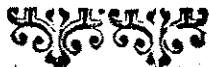
Viriliter de-
certandum.

& gloriæ cupidus, videatur sibi semper humilior,

& sanctior: hæc enim est morbi huiusmodi

natura, hic

lethargus.

I N C L I N A T I O A D *sensualitates, & amicitias.*

C A P. V I I I.

Natura hu-
ius morbi.

Orbus hic crassior, & magis carnalis est; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela se se curet agrotus.

Religioso amore indignus.

1 Itaque intelligat, hanc Religioso homine, qui crucifixus esse debet, valde indignam esse, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt sic confundatur, & reputet se omnibus viliozem.

Singularia vitet.

2 Nunquam admittat, multo minus quærat, in victu, vestitu, vel recreationibus aliquid singulare: & si ab externis offeratur, rejiciat; vel si iustis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat.

Temperantia illi per-necessaria.

3 Extra tempora prandij, & cœnæ, etiam si maxime se affici sentiat, nihil sumat: nam, seruare aliquid apud se, etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probandum non est; nec etiam ædificat dispensatorem, aut aliquem alium fratrem ea de causa interpellare.

Querelas vitet.

4 De ijs, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis, & mortificationis,

tionis, nunquam conqueratur, sed curet semper optare viliora : & si quando tale aliquid subreperit, agat potius Deo gratias pro qualicumque sanctæ paupertatis experimento.

5 Ne carnem nutriens, contra se imprudens exacuat, memor sit, ad interiores meditationes, & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, disciplinas, & alias poenitentias: petat eas, & statas habeat; nec imprudenter sibi blandiens putet, quod magna certamina non sentiat, se huiusmodi rerum usu, & exercitatione non egere.

Corporalis
afflictio ad-
denda.

6 Silentium diligentissime seruare studeat: vix enim credi potest, quantum hæc disciplina silentij conferat siue ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus; siue ad libertatem quandam, quæ sensualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, & intelliget.

Silentium.

7 Si quando, labore, & fatigatione urgente, aliquid cessationis fuerit necessarium; non quærat colloquia, non alios aduocet, non circulos cogat: sed poterit solus per aliquod temporis spatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad Deum mentem, versiculis psalmodum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intensæ orationis, sed ad relaxationem, & spiritum recreandum, gratias agendo, petendo, desiderando. Quibus si quis exercitatus fuerit, inueniet innumeros spi-

Quid quando
cessandi
sit.

rituales affectus, qui facile quasi de corde profluent: quibus non solum eleuari spiritum, sed corpus etiam à labore sentiet recreari. Quod si aliqui id non experiantur, intelligant inde potius prouenire, quod terrenas consolatiunculas consecretentur, & otiosis narrationibus atque colloquijs delectentur.

Quid cum
ad externos
vocatur,

8 Cum ad externos vocatur, vel eos inuisit, proponat, & peculiari prouisione statuatur cauere à facetijs, nugis, nouis vel audiendis, vel narrandis: & si incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata ex ijs quæ dicuntur, occasione.

Peculiares
affectus vincendi.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti sympathia affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumperé, & communi tantum charitate illum amplecti (vix enim dici potest, quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspitionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similibum ex singulari, & extraordinaria communicatione oriantur) sed omnes vno spiritu complectatur.

Orationis
studium.

10 Postremo orationi, & rebus internis plus se dedit: gustato enim spiritu, desipient nugæ istæ.

Hic de tentationibus contra castitatem, aliquid esset attingendum, quibus non est

dubium, quin tales infirmi frequenter pulsentur, licet interdum attendere vel dissimulent, vel negligent; sed & morbi ipsius periculum, & lapsus grauitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiunijs, poenitentijs, occasionum fuga, humilitate, manifestatione tentationum, lectionis instantia, occupationibus sanctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis alijs remedijs occurrendum sit, pleni sunt libri Sanctorum. Qua diuersitate item curandi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones, & redundet in corpus; vel contra, si ex carnis petulantia redundet in animam: quomodo, si cogitationes turpes importunæ, vel inphantasia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immisiones per Angelos malos; quanta discretione discernendum; quæ curatio adhibenda. hæc peti possunt à plurimis Doctoribus, qui ea de re copiose scripserunt, præsertim vero Sancto Bonauentura tract. de puritate conscientia, cap. 12. & de reformatione mentis parte 3. cap. 22. Gerson Cancell. de exercitijs discret. simpl. De malorum cogitationum causis atque remedijs, cap. 3. & alibi sparsim.

Quid cum
carnis tenta-
tione pulsantur.

Bonaui. tract.
de puritate
conscientia,
& de reformatione n. 2.
cap. 12.
Gerson de
exercitijs di-
cret. simpl.
cap. 3.

PROFVNDITAS, ET DEFECTVS
claritatis.

C A P. I X.

Confscientia
primum di-
scutienda .

Primo monendus diligenter vt
discutiat, & dispiciat atten-
tius semetipsum: nam tene-
bræ huiuscemodi, quibus se-
celari quis cupit, fere coniun-
ctæ esse solent cum tenebris in-
terioribus, ita vt in anima illa nec claritas
proprię cognitionis, neq. lux quędam in agen-
dis, nec splendor diuinorum soleat apparere;
sed re vera tenebricosa omnia, & confusa, ita
vt nec diuinarum inspirationum, & actionum
mouiones pacatę sentiantur, nec pulchritudo
virtutum sine magna nebula, & fumo, immo
etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fe-
cerint S. Pa-
tres .

2 Perpendat, quanti fecerint semper San-
cti Patres hanc animi synceritatem, & clari-
tatem in agendo cum Superiore, & rectore
spirituali; quam multa extent exempla, quid
S. Basilius, Reg. fus. disput. resp. 46. vbi ci-
tat illud Prouerb. 18. Qui non medetur sibi
ipsi, frater est sua opera dissipantis, iuxta 70.
nostra editio habet. Qui mollis est & disso-
lutus in opere suo, &c. quid Cassianus, quid
B. P. N. quid denique omnes, qui de perfe-
ctione

atione scripserint, senserint.

3 Sciatur nullo alio vitio ita aperiri ostium Satanae, qui est spiritus tenebrarum, qui cum eiusmodi anima pro suo arbitratu sine ullo interpellatore libere agit, & multa facile persuadet; nec ullo alio vitio ita remedijs omnibus occludi aditum: quare seipsum aperiendo, tentationes facile vincet, quibus tacendo succumbet.

Ostium diaboli est profunditas.

4 Si nihil aliud, ratio ipsa, qua tacetur, mala est, & suspecta. Aut enim superbia prohibet, ne defectu manifestato vilior reputetur; aut negligit manifestare se, quia putat sine ullo duce suam sibi prudentiam sufficere, quod etiam arrogantiae, & superbiae est. Aut humano aliquo fine sibi proposito veretur, ne haec manifestatio sibi ad eum consequendum impedimento sit. Denique, si mediocriter se examinet, inueniet statim radicem eius rei non bonam.

Ratio tacendi mala est.

5 Instruendus est, non solum hoc nomine non futurum eum Superiori minus carum, immo contra multo carior: nam non modo actus ipse manifestationis virtutis est, sed humilitas, quam hoc facto ille ostendit, desiderium curationis, fiducia cum Superiore, spes ipsa sanitatis, nescio quo, sed miro tamen modo longe amabiliorem Superiori reddunt, quam ipse defectus opinionem minuat: cum praesertim culpa in eo, qui se candidem

Superiori fiet amabilior & carior.

manifestat, & iuuari desiderat, non tam vt culpa quam vt infirmitas, quæ compassio- nem magis mouet, quàm indignationem, à Superiore spectetur.

Reg. 25.
 Rect. & 26.
 Præpos.

Superior
 quomodo lu-
 cetur.

6 Ad hoc vehementer iuuat, si Superior iuxta regulas, crebro, & magna charitatis significatione, cum eo agat, vt opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet; consuetudo minuat pudorem, & suauitas agendi erigat pusillanimitatem.

Similis defe-
 ctus exem-
 pla.

7 Iuuerit, si captata prudenter occasio- ne, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore suffunditur, de alijs nonnullis (taci- to eorum nomine, nisi essent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum, adducat, addens diurnitatem morbi, pug- næ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

Quid quan-
 do ab alijs
 manifesta-
 tur.

8 Cum ab alijs manifestatur, monen- dus suauiter, addendi stimuli, quare me- ritum se se manifestandi passus sit sibi præ- ripti, cum etiam secundum hominem, qui se manifestat, minorem sentiat pudorem. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat, non fuisse causam, cur tantopere rem celatam esse voluerit. Interdum do- cendo, hanc occultationem auxisse culpam, per se non magnam. Interdum addendo, vt videat quid mali faciat vel pusillanimitas,
 vel

vel propria æstimatio : quia quod sola manifestatione facile fuisset curatum, iam factum est alicuius momenti, unde necesse sit petere, inquirere, examinare, & huiusmodi.

9 Hortandus, ut crebrius, etiam sine magna necessitate, conscientiam suam, & defectus aperiat, quo sic assuescat, & quotidie leuius inueniet, & melius habebit. Addendum, si surreptio, vel mala consuetudo potuit culpam elicere, voluntate quasi dormitante, cur ipsa voluntas volens, & vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confessionem ?

Crebra conscientie reditio.

10 Monendus, si non videt, ut credat saltem, si non valde constanter contra se pugnet, & vincat; fore ut in dies deterius habeat : nam & plura, & diu tacita manifestare, maiorem adfert confusionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conscientia sensim obduratur.

Pericula ex profunditate.

11 Postremò proderit legere huius rei documenta, & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerint : contra, serenitatem, meritum, conscientie tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confusione calcata se se manifestarunt, & dirigendos spiritali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud se, an fuerit vnquam aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celauerit, an quis ita demens, qui cum possit

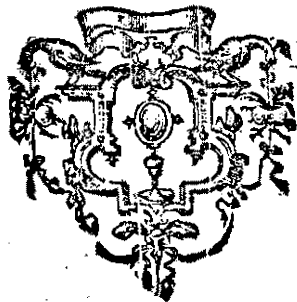
Lesio & medicatio nihilum.

Patri

Patri spirituum Deo, omnia perspicuee vi-
denti, humili sua accusatione re-
conciliari, malit se cum
confusione absconde-
re. Vere insa-
nia falsa.

Psal. 39.

* *
*

IRACUNDIA, IMPATIENTIA,
vel auersio à fratribus.

C A P. X.

I fuerint auersiones diuturnæ,
Primo monendus erit aman-
ter, sed serio, quam hoc indi-
gnum sit Christiano homine,
ne dum Religioso, qui inter
fratres viuens, vnius moris, &

Quando fue-
rint auersio-
nes diutur-
næ.

cordis cum ceteris esse debet. Et vt recogitet
ex humilitatis defectu impatientiam nasci:
ideo factum alterius, quo succensus videtur,
non tam fuisse causam commotionis, quam
manifestationem veritatis occultæ. Videnda
quæ pulcherrime disputat Cassianus Collat.
18. cap. 13. 14. 15. & 16.

2 Extimulandus per Confessarium, nec
sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus
diutius, quin efficaciter semel se vincat, & de-
posita omni amaritudine coniungatur fratri,
sciens nec orationes, nec actiones ceteras ta-
les esse posse, quales oportet, nisi hoc diligen-
ter fuerit emendatum.

Per confes-
sarium recô-
ciliandus fra-
tri.

3 Curet Superior, vt cum fratre quampri-
mum redeat in gratiam, nec vlla ratione per-
mittat, si quando id contingat, vt signa com-
munia salutationum, colloquiorum, & offi-
ciorum,

Per Superio-
rem recon-
ciletur quæ-
primum.

ciorum, & huiusmodi sibi inuicem negent. Quod ne in militibus quidem contubernali- bus toleratur; nec vlla excusatione, aut dissi- mulatione id permittendum, tum quia gra- ue est, tum quia magis dissensiones nutrit, & domi scandalum.

Superior
quomodo al-
loquatur of-
fensum ..
Rom. 12.

4 Superior alloquatur etiam illum, cui of- fensus est, vt is, quamuis nulla sua culpa ab il- lo ita tractetur, vincat tamen in bono malum, humiliet se se, adeat primus, blande hominem alloquatur, prouocet modis omnibus ad cha- ritatem. Denique ipse Superior, vel alius sit mediator, vt omnino, & absque mora res componatur.

Omnino tel-
lenda amari-
tudinis cau-
sa.

5 Non admittat Superior, quod frigide dici solet, se per Dei gratiam, nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem: tantum non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diuersitatem complexionis, morum dissonantiam non permittere, vt pla- cide conuiuere possint. Hæc omnia refellen- da sunt tanquam à nobis aliena, & excusatio- nes in peccatis, atque amaritudinis germina à pessima radice profecta: nec ferendum, vt diutius venenum in pectore seruantes, gra- uius afficiamur. Erimus enim in tenebris, & ira multa audebit. Non enim erubescit in te- nebris (ait S. Augustinus) cum super eam sol occiderit, luce quippe charitatis, & vni- tatis vel extincta, vel passionum, & mali af- fectus

Ad profatu-
rum epist.
149.

fectus nebulis, & caligine præpedita, deteriora contingent in animo siue in alterius, siue in proprium detrimentum, quàm quæ in corpore solent in tenebris ambulanti.

6 Efficiat, vt peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inseruiendo, etiam sensu reluctantante. Denique vrgeat, ne plus patiat in suo pectore, virulentum indignationis affectum, quàm Christi dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita vt mutuis officijs charitas certet. Sic enim Deo iuuante, sanabitur. Quod si alter in alterum reiiciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, vbi agit de Spiritu tristitiæ. Quæ quoniam egregie rem attingunt, & paucis, grauiusque illam explicant, placuit etiam hic adscribere. Sic itaque habet. Ideoque creator omnium Deus opificij sui culpationem præ omnibus noscens; & quia non in alijs, sed in nobismetipsis offensionum radices, causæque consisterent; non deserenda præcepit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos à nobis, vel à quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quam virtute patientiæ conquiri: quæ firme possessa, sicut potest nos etiam cum ijs qui oderunt pacem, pacificos conseruare, ita

Charitatis
signa pecu-
liaria exhi-
benda sibi
mutuo.

Cassian. l. 9.
c. 7 & 8.
Quid cum
alter alteri
culpam im-
ponat.

Psal. 119.

si parata

si parta non fuerit, ab his quoque qui perfecti, ac meliores nobis sunt, facit iugiter diffidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus iungimur, deserere festinamus, in conuersatione humana deesse non poterunt: & idcirco tristitiæ causas, ob quas à prioribus separamur, non euadimus, sed mutamus. Procurandum itaque nobis, ut nostra potius emendare vitia, & mores corrigere festinemus: quæ proculdubio si fuerint emendata, non dicam cum hominibus, sed etiam cum feris, & belluis facillime nobis conueniet, secundum illud, quod in libro B. Iob dicitur: Bestiæ terræ pacatæ erunt tibi: extrinsecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec vlla poterunt scandala nobis deforis inferri, si in nobismetipsis radices eorum receptæ, insertæque non fuerint. Pax enim multa diligentibus nomen tuum, & non est illis scandalum. Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro 8. de spiritu iræ ponit, præsertim à cap. 8. vsque ad 15. Legendus idem, Collat. 16. Abbatis Ioseph de Amicitia, per totam, præsertim vero cap. 15. 16. & 17. vsque ad finem. Ex qua tamen Collatione in cap. 27. nullo modo prætermittenda duxi pulcherrima atque efficacissima verba, quibus locum illum Apostoli explicat: Date locum iræ: Hoc est, inquit, non sint corda sic impatientia, & pusillanimitatis angustijs coarctata,

Iob 5.

Psal. 118.

Videndum
quæ libro 8.
de spiritu iræ
ponit.

Rom. 12.

Etata, vt violentam commotionis procellam, cum irruerit, sustinere non possint: sed dilatamini in cordibus vestris, suscipientes aduersos iracundiæ fluctus in illis extensis sinibus charitatis, quæ omnia suffert, omnia sustinet. 1. Cor. 13. Et ita mens vestra amplitudine longanimitatis, ac patientiæ dilatata, habeat in se consiliorum salutes recessus, in quibus receptus, quodammodo atque diffusus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euanescat. Hæc de auersione, & ira diuturna.

7. Si vero fuerint impatientia & ira, vel excandescencia subita, quæ frequenter contingunt, sed statim euanescent; docendus erit occasiones anteuertere, quibus se nouit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire feruentiores spiritus senserit, saltem per aliquod spatium fileat. Vix enim credi potest; si verba affluere incipiant, quam difficile coerceantur, & quam animus excandescat: contra, si contineantur, facile sedatur, & conquiescit.

8. Moneat Superior domesticos, quos expedit, vt cum viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, & suauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia transeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cum ira defuerit, facile emendari non possint.

Superior se-
uere iratum
ne excipiat.
Prou. 15.

9 Cum ad ipsum Superiorem iratus ac-
cesserit, & verba effuderit, qualia turgent-
tes animo solent; caueat diligentissime, ne il-
lum seuerè excipiat, sed molli responsione,
iram frangat. Super omnia autem videat, ne
verba aliqua arripiat, & exaggeret, quæ ille
incondita protulit, v. g. Quid est hoc? Quid
dixisti? Ita ne Superiori? An oblitus es cum
quo loquaris? Non meministi te esse Religio-
sum? & huiusmodi cetera. hæc enim tunc
vehementer accendunt, & alioqui satis per se
exacerbatum exasperant: sed suauiter ad ora-
tionem hortetur, monens vt redeat ad ip-
sum, quem inueniet sui amantissimum; spe-
rare se, vbi perturbatio illa humana conquie-
uerit, fore vt omnia bene componantur. Vbi
deferbuerit spiritus, & redierit quietus, tunc
paterne corrigat. Ita tamen, vt etsi illius
culpæ, & commotionis turpitudine illi osten-
datur, tamen animatus semper ad emenda-
tionem, & bona spe ille recedat. Nouimus
enim aliquos præ vehementia vsque ad pallo-
rem, & tremorem affectos, etiam dimissionem à
Societate in illo seruore petiisse: deinde placide à
Superiore placatos, rediisse non
solum pœnitentes errati sui, & humiliores,
sed etiam quietiores, & promptiores, quam
ante commotionem fuissent.

Superior ne
turbetur.

10 Caueat in primis, ne ipse vicissim, vt
fieri potest, offensus verbis, incipiat etiam

turbari, & perturbato animo verba verbis
rependere, hoc enim pessimum esset, & per-
niciosum: sed si quid contra se iactet, non
magis moueatur contra illum, quam soleat
mater inseruiens contra filium phrenesi labo-
rantem, cuius dicta, vel facta compassionem
ei potius, & lacrymas teneritudinis, quam
stomachum mouent.

11 Efficiat, vt quoties in hoc errare con-
tigerit, assumat ille sibi leuem aliquam pœ-
nam, quam cum primum soluat: hoc enim
facile & leue medicamentum, tum ex humili-
tate, tum ex aliqua interruptione illius tur-
bidi affectus, tum ex impetratione diuini re-
spectus, & misericordiæ, non leuis esse mo-
menti, si perseuerauerit, experietur.

12 Tandem addat examen particulare,
adhibeat peculiare orationes, petat publicas
reprehensiones, & pœnitentias: si enim
constanter egerit, non modo sa-
nabitur, sed mutabitur in
mansuetum, tracta-
bilem, & pa-
tientem.

Quid Superi-
ori facien-
dam, si in
hoc delique-
rit.

Particula-
ris examinis
vlus.

circum agitur, ut in observantia, ut in
LAXITAS IN OBSERVATIONE

Regularum, & conscientia minime

timorata.

capitulum

C. A. P. . X I.

capitulum

Meditari cur
 omnia reli-
 querit: *capitulum*
capitulum

Onendus ut consideret, quo-
 sine tanto apparatu relin-
 quendi omnia, parentes, bo-
 na, honores, &c. seipsum
 alieno subiecit imperio; ni-
 mirum ut ad perfectionem, &
 cordis puritatem tenderet. Quare ergo post
 tot labores, & egregia facta ita desipit in mi-
 noribus, ut ex ista laxitate illud non apprehendat, ob quod solum apprehendendum tanta præstitit? Multa possunt adferri exempla, ut hæc stultitia manifestetur.

Aliud est ex
 subreptione,
 aliud facile
 delinquere.

2 Intelligat, aliud esse ex subreptione in multis delinquere, sed in virtutibus tamen strenue se exercere; tentationibus resistere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adspirare, nihil negligere; ubi errauerit, statim teneritudine conscientia compungi, surgere alacriorem, iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro resarcire: aliud vero esse id, quod ipse facit, facile delinquere, nullo metu stimulari, ubi manifeste mortale non suspicatur; leuiter continere,

ex imperfectione non solum non assurgere ad meliora, sed de vna in aliam quasi sponte volutari. Itaque ne sibi blandiatur ad insipientiam, sibi vsurpans illud, quod similes solent: In multis offendimus omnes; & Septies in die cadet iustus: hæc enim gemitibus potius digna sunt, quam vt ita quasi leui ioco dicantur.

3 Nisi caueat serio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. solet enim ista Deo vomitum prouocare. Legatque Cassianum Collat. 4. de Concupiscentia carnis, cap. 19. lib. 4. de Instit. renunc. cap. 34. vbi egregie docet quod experientia compertum est in plurimis, huiusmodi homines magno in periculo versari. Quo si etiam in grauiora non cadant, Domino miserante, tamen nihil præclarum ad Dei gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab ijs posse expectari. Et si nihil aliud, certe vita ipsa tepidorum valde misera est, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur, plena miseræ, & doloris, & inferno plane proxima, vmbra mortis iure censetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregie docuit in hæc verba: Sunt iterum multi inter nos, &c. & serm. 6. ibi; Contra sane inuenire est homines pusillanimes, & remissos, &c.

4 Videat qui eiusmodi est, & inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficien-

Iac. 3.
Prou. 24.

Tepiditatis effectus.
Apoc. 3.

S. Bern. serm. 3. de Ascens.

De itiner. tis iam, vt S. Bonauentura loquitur, robora-
 Ater. 4. dist. ta charitatis, qui post abrenuntiationem, &
 4. ar. 2. tantum temporis in hac via consumptum,

Prefectum certe plura deberet habere. Quis sensus filia-
 in spiritu exa lis & casti amoris cor eius pungat, vt tanto
 minet. Patrè, talique sponso timeat displicere? hæc
 diuitiæ salutis, hic thesaurus iuxta Isaiam.

Isa. 33.

Cass. Coll. De quo timore Cassianus pulcherrime. Vel
 11. c. 13. tenuem, inquit, amoris formidat offensam,
 atque in omnibus non solum actibus, verum
 etiam verbis attonita semper pietate disten-
 ditur, ne erga se quantulumcumque feruor
 dilectionis illius intepescat. Hæc ille. Plan-
 gat igitur sub Religioso habitu animam secu-
 larem, exurgatque velociter.

Quanti me- 5. Quot præclaras merendi actiones, &
 ritu sit priua- quot obedientiæ, virtutum actus sibi permit-
 tio. tat elabi: nec dubitet se in dies maiores men-
 tis tenebras, & pertinaciorem conscientiæ
 duritiem incursum.

Semper per- 6. Numquam in electione eorum, quæ agere
 fectionis ha- intendit, perpendat tantum, an hoc mortale
 benda ratio. sit, necne; sed assuescat potius considerare,
 an hoc maioris sit perfectionis, & an magis
 Deo placeat, an illum vel leuiter contristet:
 quale enim signum est amoris, illo modo
 agere cum Deo? aut quis ferat filiam dicen-
 tem: Re vera diligo patrem: sed citra letha-
 lia vulnera, & mortem, quicquid ei iniuria-
 rum & molestiarum inferre poterò, faciam.

omnia sine respectu vlllo, & liberrime: nec tantillum curo magis, an minus ei placeam, modo me hereditate non priuet, vel morte puniat.

7. Et si aliquando pro transgressione Regularum, & nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentias iniungere; sciat tamen Superior hac medicina nunquam tales ad sanitatem, mentemque reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, & secreto, ac grauius arguendus, vt de statu vitæ suæ diligenter deliberet, seipsum intra se colligat, oblationem perpendat, ac si denuo de Societatis ingressu cogitaret.

8. Cum in aliqua re grauiore deliquerit, puta dando, vel accipiendo, vel huiusmodi, & quantitas fuerit alicuius momenti, etiam si re vera non peruenerit ad mortale; tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiserit; & ita terrendus, vt videat quàm verum sit illud: Qui spernit modica, paulatim decidet. Si litteras acceperit, vel miserit in scio Superiore, grauius obiurgandus. Videat quo tendat, caueat insidias Sathanæ; non suadere illum ista, quæ laxis leuiora videntur, nisi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulo grauius admiserit, ibi paterne quidem, sed valde serio monendus, & pœnitentiæ capitula, & alia addenda, sed præcipua ta-

Qualiter iu-
mandus

Quid cùm
in re graui
peccat.

Eccl. 19.

men vis, vt dictum est, in priuata admonitione ponenda: Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, vt saltem erubescat, sciatque se sub iugo Domini esse.

Affociandus
aliqui spiri-
tuali viro.

9 Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obseruantia confundatur, & incitetur; cuius colloquijs, data occasione, accendatur. hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quam consulto adhibitæ correptiones.

Exercendus
serio in spi-
ritualibus
exercitijs.

10 Denique collectio ad interiora, spiritualia exercitia, meditationes de perfectione, seria, & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quicquid ad spiritum in-

staurandum confert, huic prode-

rit. Et quoniam infirmitas hæc valde similis & con-

iuncta est secundæ, idest languo-

ri spiri-

tuali, quæ dicuntur in secun-

do capite fere plurima, huic etiam prodes-

se valde pote-

runt.

IMAGINATIO INFIRMITATVM,
adspirare ad quietem, recusare mi-
nisteria.

C A P. X I I.

Nte omnia Superiori cauendū,
ne cum aliquis alioqui vir bo-
nus, & qui aliquando cum ædi-
ficatione laborauit, infirmita-
tem præterdit, & à laboribus
se excusat, facile eum damnet

Non facile
dammandus.

quasi imaginatiuum, & fugitantem labores:
hoc enim vehementer contristat, & sæpe re-
vera duritiem sapit, non credere affirmanti.
Sed si ex medicorum relatu, & nonnullis signis
deprehendat aliquid esse admixtum imagina-
tionis, & otij, tunc caute procedendum.

I Itaque etiam sic affecto magnum osten-
dat compassionis affectum, consulat medicos,
& deinde eos secreto interroget. & quidem
initio bonū erit, si infirmus à medicis ipsis ani-
metur, bona spe recuperandæ cito sanitatis;
deinde ab Infirmario, & alijs domesticis: tum
suscipienda est illius cura diligenter per ali-
quot dies, illique spes faciendæ, fore vt breui
melius habeat, ita vt paulatim ipsemet hanc
cogitationem deponat, asseratque se iam me-
lius habere, quod non semel in nonnullis con-
tingit.

Compatien-
dum sic af-
fecto.

Quid cū in-
firmitas non
apparet.

2 Si pergat, & infirmitas non appareat, sed prætexat ille defectum quendam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiusmodi alia, in quibus se diu fuisse affirmet; tunc maior etiam piæ compassionis affectus ostendendus, addendaque illa, quæ ipsemet putet fore sibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, petu, somno, &c. Vbi vero per aliquot dies ita fuerit cum caritate, & suauitate tractatus, vt facile sibi persuaferit Superiorem ex caritate agere; expedit illi proponere, an non vita illa otiosa molesta illi sit & melancholiam generet? affirmabit sine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri posse, quod iuaret? inueniet aliquas relaxationes, & recreationes extraordinarias: ex ijs aliquæ reijciendæ, sed cum significatione compassionis, tanquam impediens aliorum occupationes, & ministeria (videbit enim etiam aliorum habendam esse rationem) nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tanquam ipsi minus commodæ declinandæ, aliquæ licet non necessariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

Alia remedia adhibenda.

3 Curandum contra quam in vere indigentibus fieri debet, ne alij conuersationibus, & confabulationibus eius otiositatem nutriant: sed relinquatur solus, vt vel fastidio victus legat aliquid, vel faciat, &

ab otio incipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis sibi nocere experiatur, quod genus occupationum molestius ferat? dicet duo vel tria: abstineatur ab illis, inueniantur aliæ occupationes, quibus sensim vel ad leuandum tædium, vel ad minuendum fastidium non inuitus occupetur: vix enim fatebitur se ad omnia inutilem.

Alz detur occupationes.

5 Petatur contra, quænam illi videantur posse sine magno sui detrimento ab eo attingi, & illa experiatur; videat quomodo succedant, animetur, detur aliquis adiutor, minuat consuetæ tempus occupationis; si non potest per duas horas, occupetur per vnam: si à confessionibus abhorret, interrogetur an in studio concionum, an in docenda doctrina Christiana, an in aliquo exteriorum officio possit occupari, & paulatim eò deducendus, vt aliquid aggrediatur.

Et quis ferre possit.

6 Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit suauiter moneri, vt videat, ne cum plura forte præstare possit, priuet se, Societatem, & proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi posset. Negabit: vrgendus suauiter, vt tentet saltem ad breue tempus.

Post aliquod tempus vrgendus suauiter.

7 Paulatim vero, post exhibitam compassionem, & longanimitatem, ex temporis spatio, & experientia magis habebitur, vnde possit acrius extimulari, & moueri; ne etiam si vera sit secundum rem debilitas, habeat forte

Quid post longanimitatem.

forte aliquid imaginationis admixtum: adferenda autem erunt exempla, fuerunt enim patres maturi, pij & graues, qui huiusmodi morbo laborarunt, qui postea credentes medicis, sola obedientia curati sunt. Nec defuit, qui ex apprehensione tenaciori putaret se homicidam futurum sui, si medicis in victu, & cura eius, quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Asserebat enim: se tam euidenter de vita periclitari, si medicis acquiesceret, vt nulla ratione id, salua conscientia, posset: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, iuberet securum esse; & deponere scrupulum, quem in se susciperet, acquieuit tandem, & Deo iuuante, curatus est.

Obloquia
ceterorum
coercenda.

8 Sed & illud animaduertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum tristitia exaggerent; neque contra ita ostendant se credere; vt illum in sua imaginatione confirmet: sed semper ita loquantur, & sentire se ostendant, illum esse virum, talem; cui credere debent; fore tamen, vt animatus plus possit: adhibeat curationem, credatque medicis, Superiori acquiescat, sibi que persuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, & iuuari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marcescet? erit tibi ipsi grauis, & alia, quæ in hanc sententiam cum modestia, & significatione compassionis adferri vtiliter poterunt.

9. Postremo, si aeris mutatio tanquam Cœli muta-
 utilis ab ipso apprehenderetur, Provinciali si-
 gnificandum, quam etiam medici valde com-
 mendent; polliceanturque ex hac mutatione
 fore omnino, vt vires repararet. Sunt enim
 melancholici in impressionibus, & apprehen-
 sionibus mirabiles: & fieri posset (quod non
 semel contigit) vt nulla vere facta in corpore
 mutatione, existimaret se ex illa loci muta-
 tione plane restitutum, & aggredere-
 tur magna. Si vero sit in loco, vnde etiam difficile
 auellatur, tunc medici vrgeant magis lo-
 ci mutationem, & fortè statim di-
 scant, cet. se melius habere vbi est,
 & incipiet aliquid face-
 re, ne cogatur inde di-
 scedere, vbi liben-
 ter habitat.

Hæ sunt
 in-

firmitates humanæ; tole-
 randæ patienter, &
 curandæ sua-
 uiter.

TENTATIO CONTRA
Institutum, & aliquot Regulas,
quæ non placent.

C A P. XIII.

Huius mor-
 bi difficul-
 tas.

Orbus hic plane periculosus est & valde curatu difficilis, præsertim in antiquioribus. itaque inuestigandus est diligenter, & detegendus solerter, & accurate curandus. solent enim huiusmodi homines morbum alte celare, & nisi occasio aliqua quasi non aduertentibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum ijs, quos potuerint subodorari eiusdem esse sententix.

Oratioe
in illius.

1 Ante omnia igitur tanquam pro graui-
 ter, & periculose ægrotante orationes indi-
 cendæ domesticis, tum curâ eius infirmi susci-
 pienda diligentissime.

Hortandus
ad se ape-
riendum Su-
periori.

2 Curetur itaque in primis; vt se se con-
 fidenter aperiat, dicatque quibus in rebus In-
 stituti tentationem patiat; an fuerit illa
 diuturna, qua occasione orta, quibus acci-
 dentibus aucta; an dubia sua cum aliquo com-
 municauerit, præsertim Superiore; quomo-
 do, & in quibus ei satisfactum; quid nunc est,
 quod eum maxime angat, ne dubitet se sin-
 cere manifestare. Forte enim aliqua eum af-
 fligunt, quia falso apprehendit: forte quia
 modum

modum ille tractandi non intelligit (id enim multis contingit, qui non tam veris, quam animo conceptis & apprehensis difficultatibus in rebus torquentur huiusmodi) nec dubitet Deo adiutore, posse si demonstretur, spinam euelli, quæ pungit occulta: non esse eum vel solum, vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam, aut prudentiam, ut satisfacere possint; & occurrentes obiectiones siue intellectu illarum rerum, siue praxi commodè diluere: omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegij vir prudens, grauis, & in his versatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diuersitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientia, manifestationem defectuum; & ceterorum per quemlibet, qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggredietur hominem, ponatque ei ob oculos morbi grauitatem, ut sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel forte etiam perseveraturum, quam si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciscanos, cuius Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit vocationem. Itaque accingat

Detegenda morbi grauitas.

Docendus de linguis.

gat se ad opus, dicatque primo, an hæc omnia intellexerit biennio Nouitiatus, an in tot renouationibus Votorum: Respondebit haud dubie se vidisse; sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos habeat, sicut primi parentes ad videndum suam confusionem. Vere enim carnis prudentia ad male videndum eius aperuit oculos, quos innocentia feliciter clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt spiritus Dei. Et certe ita contingit, vt remoto lumine sancti Spiritus, & vocationis, quæ omnia in suis, verisque coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis, & naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potius descendendum, resumendumque primum lumen: nam & prudentia carnis mors est: & in lucerna propriæ naturæ, quæ semper seipsam quærit, quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt pulchra, & lucida; vti sunt, apparere non poterunt: quippe cum Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt spiritus Dei, percipere non posse, quia stultitia est illi.

Et vere ac sapienter à Piammone dictum est: apud Cassianum. Nunquam rationem veritatis intrabit, quisquis à discussione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius, quàm Patrum iudicio confidentem, facile in id vsque propellit, vt etiam illa, quæ maxime

utilia

Gen. 3.

Rom. 8.

2. Cor. 1.

Cassian. Col
lat. 18. c. 3.

utilia ac saluberrima sunt, superflua ei videantur, & noxia. Atque ita præsumptioni eius callidus hostis illudit, ut irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhærendo, hoc solummodo sibi sanctum esse persuadeat, quod rectum, atque iustissimum suæ tantum obstinationis errore censuerit.

4 Ostendendum, fere hæc omnia non esse in Societate noua, usurpata esse à Sanctissimis Religionum Fundatoribus, & antiquissimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Basilij, Benedicti, Augustini, Pachomij, Casiani. quod si quibus minus probantur, ij perfectionem Institutorum, & religiosæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus, & desiderijs metiuntur, ut quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum, & rectum, sed deforme potius, & distortum, si non ruinosum plane construant ædificium.

Ostendendum non esse noua in Societate.

5 Addendum, fuisse hæc sæpius non solum à Societate vniuersa in Generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrina, & religione præstantibus examinata, sed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apostolicæ iussu, non semel diligentissimè perpensa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauissimis Cardinalibus cum examinanda dedisset; illique nostris responsis auditis, & scripto traditis, etiam accurate examinatis, ad Pontificem re-

A Congreg. Gener. & à Summis Pontif. approbata.

tulissent, nihil plane ille immutauit. Immo vero Gregorius XIV. sanctæ mem. qui ei successit, amplissimo diplomate ea explicauit, & confirmauit.

**Inuestigan-
dz radices.**

6 Examine radices, vnde hæc displicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus esse ex falsa intelligentia. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox disparebunt. In nonnullis plane ex malo affectu, superbix v.g. non placet diuersitas graduum, quia vult esse Professor: non manifestatio conscientix, quia esse vellet occultus: non deferi ab alijs, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat singula, & hoc ipso se iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam consideret, si radices maneant inquietudinis; nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in alijs Religionibus, vbi nonnulla quæ apud nos sunt, non habentur, plurimos esse plusquam male contentos, alios manifeste apostatare: itaque non hæc, quæ illi displicent, in causa sunt, sed radix ipsa interior, quæ si sanetur, salua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeste constat, qui cum turbati multa ex ijs improbarint, vbi collecto spiritu conspicerè potuerunt, tranquillo animo vsque ad finem perseverarunt.

**Promissio fa-
cta Deo &
pactum cum
Societ.**

7 Dicat sibi ipsi, quoties, Beatissima Virgine, & Angelis testibus, hæc Deo promiserit, an cum Societate pactum inierit, firmans
etiam

etiam Scriptura, se contentum esse omnia
seruare; an nunc liceat in re tam graui pro-
missis non stare, sine quibus nunquam fuisset
in Societatem admissus, vt post tot annorum
spatia renuat, seque affirmet quietum esse
non posse?

8 Suauiter docendus (quod certe mani-
festissime demonstrari potest) quantopere
hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum, &
omnimodam abnegationem, quam si menti-
ri nolit, in sua vocatione quæsiuit. Percur-
rendum per singula, & ita eorum omnium
speciositas & pulchritudo elucidanda erit, vt
eius animum suo splendore alliciant, quod
certe possunt mirifice, vt in ijs apparet, qui
gratia vocationis illustrati ea perspiciunt in
lumine Dei.

9 Dicit forte, non tam hæc in Instituto,
& legibus Ignatij, quam in praxi displicere
ei, quod male à Superioribus practicentur.
Sed primo iniuriam irrogat Sanctissimo Fun-
datori: an enim ille non vidit, eas leges ho-
minibus, & pro hominibus, & ab hominibus
administrandas se tradere? Vidit vtique, nec
ignorauit, posse interdum errari; sed rursus,
posse sancte tractari. at eiusmodi leges con-
dere, quæ Angelis, non hominibus conue-
niant, hominis fuisset minime prudentis, nec
Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fun-
datores esse oportet. Quod si non leges illas,

Quantum
valeant.

Soluantur
obiectiones
contra Insti-
tutum.

quasi usu ipso minime faciles, & commodas accuset, sed aliquorum Superiorum praxim, iam non Institutum, sed personæ displicent: de quibus alia ratio est; & in quibus, retenta Instituti puritate, emendari possunt quæ desiderantur. 2°. Cur tam multi viri gravissimi, & doctissimi sunt, qui integritatem huius administrandæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? cur & ipsi hæc mala non vident? cur ipsemet infirmus, si de sua causa non ageretur, tam oculatus non esset? at in propria causa; & in se iudicando, quam proclive est falli? Deinde hortandus, ut dicat in particulari, & in singulis ei satisfieri poterit, nisi malit proteruire, modo illud statuat, quod negare non poterit, iudicium de sufficientia, talentis, virtutibus, non modo in ijs, qui se plane totos Deo, & Religioni tradiderunt, sed ne in secularibus quidem cuiuscunque status, non posse esse penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima est responsio.

Spirituali-
bus exerci-
tjjs iuvan-
dus.

10 Hortandus, ut præmissis aliquot exercitijs spiritulibus, præsertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret se ad generalem confessionem: benigne animandus, difficultates molliendæ, non omnes futuras quas suspicatur, sed ut in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ orientur: se etiam paratum ad illum iuvandum, &

con-

conſolandum. Denique oſtendat re vera multa apprehendi difficilia à longe, quæ re ipſa non ita ſunt. Se etiam pro ſua virili amanter explanaturum, ubi potuerit.

II Prohibeatur omnino, ne hõs conce-
ptus cum aliquo communicet, tum propter
priuatam ſuam vtilitatem, tum etiam
propter communem. Quod ſi ta-

men faceret, vel inquietum,

poſt hæc omnia ſe oſten-

deret, Præpoſitus

Generalis

tem-

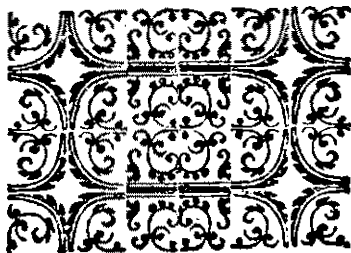
peſtiue monen-

duſ erit.

* *

*

Interdicens
dam ne alijs
communi-
cet.

TENTATIO CONTRA

Superiorem cum auersione, & dis-
fidentia.

C A P. X I V.

Quid in se
disquirat Su-
perior.

Nte omnia tollenda quædam
tentatio est ab ipso Superio-
re, ne putet huius infirmitatis
culpam totam esse in infirmo:
debet enim credere, posse
etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si
non committendo aliquid, quod etiam interdum
euenit, saltem omittendo: vel si in re non
peccauit, potuit forte in modo peccare. Exi-
stimet ergo etiam se debitorem esse, examinet
causas, & corrigat quod in se est, memor præ-
cipue illius sententiæ D. Gregorij ad Beno-
nem Abbatem: In correctione hunc esse ordi-
nem noueris obseruandum, vt personas dili-
gas, & vitia persequaris. Et quod paulo post
addit: Sic vulnus debes abscindere; vt non
possis vlcerare quod sanum est: ne, si plus
quam res exigit, ferrum impresseris, noceas
cui prodesse festinas.

Quæ via te-
menda à sub-
dito hanc su-
spicionē tol-
lendi.
Pastoral. p. 2
c. 8.

2 Cum videat infirmum à se auersum sa-
nari non posse, nec medicamenta admittere,
nisi suspicionem deponat; faciendum omni-
no, quod idem Sanctus Pater monuit, vt
Pastores dilectionem suam quasi quandam
viam

viam faciant, per quam corda audientium, ad amorem Conditoris sui introducant: difficile quippe est, ut quamlibet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt; immo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

3 Itaque si quid murmuret, aut conqueratur contra illum, factus velut homo non audiens, caueat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, ut ostendat se etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, ut dicat, hæc tolerari non posse, omnino illum severe castigandum; non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potiùs: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse, præsertim cum Superioris personam tenco: cuperem omnino suspiciones has euellere ex ipsius animo, ex passione vehementi ista dixit; compatio illius infirmitati, cum præsertim hæc, quia in alios redundant, & scandalum pariunt, aliquo remedio indigeant: oremus pro illo, videamus quid consilij capiendum, sanare eum potius, quam humiliare cupio.

Superior ferat Subditi imperfectio- nes.

4 Aggrediatur eum in spiritu charitatis, Gal. 6:

Spiritu cha-
 ritate iuan-
 dus .

Serm. 63. in
 Cant.

Sap. 61. &
 Rom. 12.

1. Io. 3.

1. Io. 3.

capiens hoc modo vulpeculam, id est, de-
 tractorum, & capiat Domino, hoc est lu-
 cretur in lenitate fratrem suum in Christo.
 Quae de re cum egregie dicat S. Bernardus,
 verba illius, ut aptissima, apponam. Expli-
 cans enim verba illa Canticorum: Capite
 nobis vulpes paruulas, hæc attexit. Peßima
 vulpis, occultus detractor, sed non minus
 nequam adulator blandus; cauebit Sapiens
 ab his, dabit operam sane quod in ipso est,
 capere illos, qui talia agunt; sed capere be-
 neficijs atque obsequijs, & monitis salutari-
 bus, & orationibus pro his ad Deum. Non
 cessabit istiusmodi carbonem ignis congerere,
 super caput maledici, & item super adula-
 tores quoscunque si fieri potest, & illi inui-
 diam, & illi simulationem de corde tollat,
 faciens mandatum Sponsi dicentis: Capite
 nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vi-
 neas. An non tibi captus ille videtur, qui
 suffusus ora rubore, quippe proprium eru-
 bescens iudicium, ipse suæ confusionis, &
 poenitudinis testis est, siue quod oderit homi-
 nem amore dignissimum, siue quod dilexe-
 rit tantum verbo, & lingua eum, à quo se di-
 ligi opere, & veritate, vel sero expertus est?
 captus plane, & captus Domino, secundum
 quod nominatim ipse expressit, Capite inqui-
 ens, nobis. Utinam ego omnes aduersantes
 mihi sine causa, ita capere possim, ut Chri-
 sto

sto eos vel restituum, vel acquiram.

5 De murmurationibus & alijs, quæ ipsum Superiorem attingunt, melius est, si per alium moneatur, præsertim Confessarium, & Præfectum Spiritualium, à quo paterne ostendatur illi macula, & aliorum offensio: interdum à Ministro, nonnunquam etiam, si ipse aderit, à Prouinciali valde serio, indicando scandalum, & culpæ grauitatem. Ipse vero Superior multa, quæ ad se pertinent, ostendat se nescire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam peruenisse, vix poterit sibi persuadere, Superiorem non esse propterea exulceratum, & erga se male affectum.

De murmurationibus contra Superiorem per alium monendum.

6 Interdum Prouincialis, ipse Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præsertim tentatus consideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falsa apprehensione conceptam, maioris esse damni, quam ille putet: hanc nisi deponat, eum futurum semper inquietum: obedientiam nunquam esse posse, qualem Deus, & Constitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita salutaria verti ei in venenum; si taceat, quotidie in deteriora lapsurum: videat quid agat, & sibi consulat. Offerat præterea qui tentatum sic iuuare aggressus est, se cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: spe-

A grauioribus Partibus iuuandus.

rare

rare se, non futurum hoc difficile, quod no-
uerit bonam Superioris voluntatem erga il-
lum, quam signis & verbis sibi frequenter
ostenderit. Proinde cum egerit, se relatu-
rum. Agat, deinde magis confirmet, ani-
met, vt omnino per se adeat Superiorem, ei-
que penitus aperiat vulnus, manifestet suspi-
ciones omnes, omnes querelas; polliceri se li-
benter illum audiendum, atque omnino di-
siectis vmbis, fore omnia lucida & pacata.
Sed ille non facile ad id adducetur, obijciens
Superioris erga se auersionem cognitam, du-
ritiam, verborum asperitatem, denique ve-
rendum, ne congressus hic accendat potius,
quam extinguat humores. Non ideo cessan-
dum, sed sæpius is erit vrgendus, vt saltem
vocatus eat, modo re vera Superior se ad
dulcedinem composuerit.

Quomodo
se gerat Su-
perior in col-
loquio.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, in-
uitet eum Superior hilari fronte, vt omnia
aperiat, quia alioqui nunquam pacem inue-
niet: polliceatur fructum, promittat se, si
quid re vera in eo desideretur, facile mutatu-
rum, quia non alio animo, quam ex charitate
fecit. Si quid vero ex sinistris & falsis imagi-
nationibus ortum habeat, se dilucide osten-
surum, etiam adhibitis testibus, ipsum falli.
Deinde sinat eum motus animi sui aperire,
licet verbis incompositis, & acerbioribus,
nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi

se aperuerit, excipiat eum suauissime, incipiat docere in singulis, in hoc & illo penitus eum falli. Dicat quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc, aut illo facto testes talem vel talem: si in hac vel illa re aliquid negauit petenti, non potuisse aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuisse nisi ordinarias. Si explorauit, vel aliquid de illo voluit sciscitari, fuisse conscientia coactum propter ea, quæ referebantur, quæ licet facile non crederet, tenebatur tamen vt pastor quærere. Si ostendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa iniunxerit, vel fuisse, quia externi alium petebant nominatim; vel quia genus illud negociorum ob naturam eius & præsentem statum, minime crederetur illius spiritui profuturum; vel quia nostri, vel externi offendebantur eius agendi modo. Polliceri se omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipse mutare modum, & videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius esse vt redeat commodius auditurus, longiorem fuisse sermonē: interim oret vterque, & veniat ipse animatus vt audiat, nam ex amore fore omnia. Non minus quippe, diligit charitas, cum monet & obiurgat, quàm cum blanditur ac fouet. Sperare in posterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tanquam a patre, blande, & amanter: & omnino caueat

Supe-

Superior disputationes, & altercationes, hoc enim minuit auctoritatem, & gignit maiores amaritudines. Addat præterea super omnia (si fortè contigerit eum aliqua contra ipsum Superiorem dixisse, quæ putet relata, Superioris ipsius animum pupugisse) vt sibi certissime persuadeat, nihil in eius animo propterea amaritudinis resedisse: immo se tanto magis à Superiore diligi, à quo impensiora charitatis signa experietur; quique nullam aliam huius dilectionis compensationem petit, nisi vt se ille in posterum sincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tanquam ad patrem accedat, fore sine dubio vt eius fiduciæ Superioris facta respondeant.

Post de gra-
uioribus mo-
nendus.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de grauioribus, excusans tamen quoad potest, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem eius. inculcet aliorum offensionem, nostrorum, & externorum, qui sæpe conquesti sunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediatur, quæ præstare posset. admisceat aliqua leuiora errata, quæ ostendat; se nihili facere: doceat tamen, quam facile, & quanta cum laude, ac merito illa vitare potuisset.

Hortetur vt
Superiorem
frequentius
adeat.

9 Iniungat, vt deinceps frequentius eum adeat, hoc enim sibi futurum gratissimum: communicatio enim: nutriet fiduciam, & amo-

amorem: non dubitet se diligi, vt filium carissimum; vtinam paterent corda, sic enim euanescerent cuncta, quæ hanc suspicionem, & diffidentiam ingenerant: & ne putet se verbo & lingua tantum diligi, experiatur, vt videat 1. Io. 3. se diligi etiam opere, & veritate; proponat quæ cupit. Si possit sine maiore incommodo, concedat Superior alacriter: si habeat difficultatem in ijs concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel consultore: qui si annuat, nec manifestum sit incommodum, concedet: si neget, excusabitur, quia aliorum etiam iudicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere: interdum tamen si res eiusmodi sit, vt concedi debeat, significandum Interpreti, vt is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem sine dubio facturum quod petitur.

10 Etsi vigilandum est Superiori, cum ijs maxime, qui maiori indigent cura; videat tamen cum hoc infirmo quæ, & quibus de eo credat: audiat quidem, sed perpendat omnia: procliue enim est, vt de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem, non habere optimam opinionem, esseq. inter eos vicissim aliquam offensionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De ijs, si absque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quanto-
pere

Quomodo
credenda
quæ referuntur.

pere noceat, quantopere hinc morbus crescat; quãtam occasionem sumat is, de quo agitur, infirmandi cetera, quæ obijciuntur; accusandi Superiorem nimix credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci & credet, & prædicabit.

*Ve se gerat
cũ defectus
deferatur.*

11 Hoc ipsum ei cum arguitur, prædicendum, hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne putet ille, se ex præiudicio damnatum, quod caueat diligenter Superior, ne præ se ferat. Et quamvis aliqui de re constaret, audiat tamen antequam damnet; efficiatque, vt intelligat ille, sibi que plane persuadeat (quamvis pro ratione sui officij, & pro bono subditi, atque communi, necessariò audiat, & inuestiget) tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quàm si culpabilis inueniatur. Quis enim pater, qui filij culpa, vel infirmitate audita, non libentius inueniat vnde gaudeat, quàm vnde puniat?

*Eius opera
& quomodo
vitandum.*

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionandum; ad exhortationes monialium, ad negotium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigendum, ne arbitretur omnino sibi ex diffidentis ad omnia ostium occludi. Hæc tamen non ita ordinariè fient, aut frequenter, vt incom-

incommoda: incurrantur vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi eius personæ nimix approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura fit (nam huiusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis, & testimonijs pugnare) sed prudenter, & per interual- la tantum, ne ille putet se penitus abiectum. Postea, vbi rationem reddiderit rei gestæ, laudandus erit, & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & suspiciones euellunt.

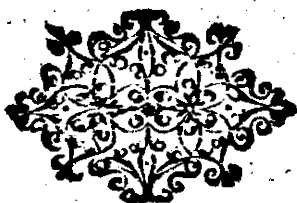
13 Postremò nihil prætermittat per se, & per alios idoneos, quod ad eximendas sus- piciones, & gignendam amoris sui opinio- nem facere possit: certus, nisi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque sententiæ D. Gregorij, quam Sanctus ille Pater, & ex longâ experientia didicerat, & ex Sacris litteris exemplo con- firmat Apostoli: qui obiurgaturus grauius Corinthios, ita eos ante laudauit, vt post plurimas laudes intulerit, Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Sed (vt Sanctus hic ait) prius superbiorum brachia studuit per blan- dimentorum vincula religare, vt postmo- dum potuisset vulnus superbix ferro corre- ctionis incidere. Erant profecto in Corinthijs & quæ laudari debuissent, erant & quæ ar- gui.

Omnia Sū-
periori ten-
tanda.

1. Cor. 1.

Lib. 24. mo-
ral. c. 9.

gui. Peritus itaque medicus prius san-
membra, quæ circa vulnus erant, lau-
dando palpavit; & postmodum
putridum sinum vulneris
feriendo transfi-
xit. Hacte-
nus
Beatus Gre-
gorius.

SECULARITAS, ET AVLICISMVS
insinuans in familiaritates, & gra-
tiam externorum.

C A P. X V.

Orbus hic in Societate & intra
 & extra periculosus est, & istis
 qui eum patiuntur, & nobis fe-
 re nescientibus paulatim sub-
 intrat, specie quidem lucrifa-
 ciendi Principes, Prælatos, Ma-

Quam fa-
 ciem induat
 aulicifmus.

gnates, conciliandi ad Diuinum obsequium,
 huiusmodi homines Societati, iuuandi proxi-
 mos, &c. Sed re vera quærimus interdum nos
 ipsos, & paulatim ad secularia deflectimus.
 Quare diligenter præuenienda sunt mala, &
 inijs occurrendum.

I Attendenda igitur signa, quibus digno-
 sci morbus hic possit. Ea autem inter cetera
 non obscure illum indicant, si quis frequen-
 tius illos adeat: si, cum abstinet, sentit desi-
 rium præsentia, & congressus illorum: si eo-
 rum rebus & negocijs tanquam proprijs se
 affici sentiat: si libenter amplectatur negocia
 secularia: si Superiore incio tractet: si huius-
 modi Principes & Magnates sibi, non Socie-
 tati conciliet: si obseruantia, & obedientia
 incipiant illi sordescere: si Societatis ministe-
 ria,

Signa auli-
 cifmi.

ria, & quæ minus speciosa videntur, leuio-
ra putet; si se factum arbitretur ad magna:
si paupertatem nostram incipiat moleste fer-
re, quod commoditates, & curiosiora requi-
rat: si nostrorum conuersationem, præsertim
simplicium aspernetur. si Superiorem hæc mo-
nentem, quasi maleuolum, & inuidum ini-
quius ferat. Hæc enim & huiusmodi si adsint,
quicquid decepta, & deceptrix illius intentio
huic polliceatur, certum est morbum illius
animum occupare.

2. Indicanda erunt ei pericula. Nam obe-
dientia, fraterna vnio, simplicitas religiosa,
deuotio, & coniunctio cum Deo, amor erga
Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ
virtutes manifeste periclitantur. Vix enim
credi potest, quam hic homo immutetur, &
breui cum minime sentiet, inueniet, & do-
lebit se alium. Vnde in quinta Generali Con-
gregatione tam serio ea de re actum est, vt
videre est Canone 12. & 13. qui maxime ser-
uandi.

Statim mo-
uendi huius-
modi homi-
nes.

3. Auellendi huiusmodi homines tempe-
stiuè bono aliquo nomine: quia si incipiant
altiores radices extendere, non poterunt si-
ne magna Principum offensione diuelli. Qua-
re Superiores locales moneant tempestiuè
Prouinciales; qui si videant difficultatem,
consultant Generalem. Denique non sint Su-
periores hæc in re negligentes, si consul-
tum

tum Societati volunt, ut si aliter
 4. Si excusant se, quod Principes urgeant, hortandi serio, ut ipsi tanquam sua sponte
 fila præcidant; quod si voluerint, haud du-
 bie suauiter id facient; tantum caueant, ne
 videantur cum contra sentiant, & cupiant,
 iccirco se id facere, quia Superiores volunt,
 & quia hoc nomine ab hominibus Societa-
 tis male excipiantur. Si enim hoc modo
 fiat, nocet potius causæ, & Societati, quam
 proficit, & Principum animos valde exulce-
 rat. Quo fit, ut hæc eo modo pertractare,
 hominis sit, nec obedientis, nec Societatem
 amanti, cum hæc incommoda manifeste
 videat.

Quid quan-
 do se excu-
 sant.

1. deus mibi
 superat
 10

5 Occupandi erunt diligenter in ministe-
 riijs, tum quod in his fructuosius proximis,
 tutius sibi, & maiori cum Societatis ædifica-
 tione versetur; tum ne tempus suppetat
 huiusmodi visitationibus, & inutilibus col-
 loquijs. Visitaciones etiam interdum diser-
 te negandæ, ut in Instructionibus cauetur
 impressis.

Occupandi
 in ministe-
 riijs.

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehension-
 es monebunt eos Religiosæ humilitatis,
 ut aulicis quoquo modo interrumpant.
 quare circumspicte, & opportune suo tempo-
 re adhibendæ.

Publice re-
 prehenda-
 di.

7 Monendi subinde, rem esse plenam in-
 uidie apud externos, Societatem hoc nomi-
 periculis.

Monendi de
 periculis.

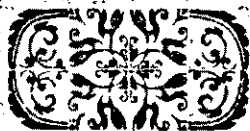
ne male audire, conflare multorum in nos odium, inter nostros etiã nescio quid inæqualitatis offendere: hortandi vt prudenter declinent; suggerant nonnullis in rebus Principibus ipsis aliquos alios nostros, vel externos, prout res feret, ne videantur nostri omnia mouere.

**Etiam exter-
nis denegan-
di.**

8° Externis; qui vel sua sponte, vel etiam ab huiusmodi nostris missi, Superiorem urgent, vt illis hoc vel illud negocium demandet; modeste negent, prætextentes Principis ipsius offensionem, Societatis decreta, negocij secularitatem, aliorum odium, & huiusmodi multa, quæ impediunt ne Superior possit hoc probare, si id illi faciant, tantum abest; vt possit iniungere.

**Generalis
quoque mo-
nendus.**

9° Postremo quoniam morbus mixtus est ex effusione ad exteriora, & amore excellentiæ, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

PERTINACIA ET DURITIES

In iudicij cum contentione

SI fuerit in speculatiuis, adhibeat Superior iudicium aliorum Doctorum. & ubi is fuerit diligenter auditus, imponat ei silentium iuxta obligationem Constitutionum, nec sinat longius progredi, alioqui nec pauca, nec parua sequuntur incommoda.

2 In practicis moneat illum, hoc fere nesci ex superbia, quæ velit alijs videri doctior, vel superior, & nesciat cedere; vel ex tenuitate iudicij, quod non apprehendit saltem non esse in rebus moralibus tantam euentiam, vt non modo sit habenda ratio etiam iudicij aliorum, sed etiam prudentiores proprio confisi iudicio, decepti prauissime fuerint.

3 Doceat esse interdum questiones de nugis, & rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum sit religioso homine de ijs certare, & caritatem lædere, facile quiuis intelligit.

4 Monendus quod Cassianus ait, Sicut inter carnales de terrenis substantijs, ita in-

In speculatiuis adhibendi Doctores.

Exam. c. 3. §. 10. & 11.

In practicis de quibus monendi.

Nugas interdum esse doceat.

Cassian. coll. 16. a. c. 6. v. que ad 12.

101 *Ad curandos animæ morbos .*

Hortandus ter spirituales pro diuersitate intellectuum
ad Cassian. oriri discordiam . Legat proinde diligenter
legendum . egregiam eius loci doctrinam, præsertim à
 cap. 6. vsque ad 12. si vero sit coadiutor, di-
 cat illi Superior, vel Præfectus aliqua in hanc
 sententiam .

Communia 5 Adhibeat remedia communia oratio-
remedia ad nis, & examinis particularis, assumendo se-
hibenda . uenti aliquam poenitentiam, quoties in leuig-
 ra incidit .

Non abeant 6 Ne contentiones huiusmodi permit-
impune . tantur impune, dentur reprehensiones publi-
 cæ in Refectorio cum admonitionibus, quæ
 alios etiam iuuent . Et si Minister, vel ali-
 quis Pater ex grauioribus adesset, cum hac
 contingunt, posset commode sermonem
 ad alia transferre, & fratrem opportune mo-
 nere .

Quomodo 7 Si quis monitus non emendaretur, as-
iuuandus nõ signandi essent maturiores, & magis spiritua-
emendatus . les, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi
 contenderet .

Quid cum 8 Si res fuerit cum Superiore, iam defe-
res est cum ctus est Obedientiæ, proinde adhibenda re-
Superiore . media, quæ in tertio capite .

P E R T U R B A T I O P A C I S,

& seminatio discordiarum,

& iurgiorum.

C A P. X V I I.

Nte omnia plurimum prode-
rit, si grauitas morbi, quæ a
plurimis paruipenditur, dili-
genter ab infirmo nec semel,
aut perfunctorie perpèdatur.

Morbi gra-
uitas consu-
deranda.

Consideret itaque quam multa, quam graua,
quam exaggerate de peccatis linguæ Scriptu-
ræ sacræ loquantur: nam præter ea, quæ Dia-
cobus Apostolus tam grauiter tertio capite
sua Epistolæ posuit (vt linguam appellet vni-
uersitatem iniquitatis, & asserat maculare
totum corpus, & inflammare rotam natiuita-
tis nostræ, inflammata a gehennâ) in libris
Prouerbiorum, & Ecclesiastæ frequentissime
de eo monemur: & potest quisque multa sibi
loca conquirere, quibus veluti stimulis sese
pungat. Sed certe Ecclesiastici 28. tam mul-
ta mala narrantur, vt mirum sit, si quis ea le-
gat, & non contremiscat.

Iac. 3.

Ecc. 28.

2 Ex Sanctorum exemplis, & eorum di-
ctis eiusdem morbi grauitas perpendi potest.
mirum enim est, quantoperè linguæ lapsus
& formidauerint ipsi, & alijs formidandum

Exempla
Sanctorum
perpenden-
da.

ostenderint. Mira sunt, quæ sibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt vt linguam domare possent. Sed his describendis non est hic locus. Ceterum illud valde perpendendum, quod D. Basilius cum de spiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrarijs curanda sint, murmurationem grauissime punit, separatione videlicet ab alijs, & vt nemo ex fratribus cum ipso in opere esse velit. Quin etiam addit in detestationem tanti mali, vt opus quod ille laborauit, cum alijs ne misceatur: &, quod magis mirandum est, postquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem posse tunc illud opus, sed ne tunc quidem in vsum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem supra allatam, quam attulit Interrogat. 29. quod ex admissione eiusmodi operis, non sinatur ille aduertere quantis in malis versetur. Indicat quippe hic sanctus Pater, ita terrendum hominem, ita confundendum, ita sui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat, vbi iaceat. Quod totum certe sine suspirijs legi non potest. Sed mirum est quanto cum animi sensu S. Chrysoft. damnet & deploret hoc vitium, vt & abundantissimos lacrymarum fontes ex oculis laxare cupiat, nec tamen vllum fore luctum tantæ, vt

S. Basil. reg.
ful. disput.
interrog. 51.

Ibidem in
cap. 29.

Tom. 5. ser.
de laude
Dei.

ipse

ipse loquitur, tragœdiæ condignum putet. mirum est quam subtiliter tanti criminis naturam, causas, malitiam, signa, indignitatem, damna, remedia describat. Si naturam spectes, nihil aliud hoc esse ait, quam sibi inuicem insurgere, in seiplos morsus, laniatusque conuertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres imò acriora sagittis vulnera infligere, gladium denique in animam ipsam acuere. Si causas; cupiditatem & inuidiam notat, & eas quidem mendacio fallaciæque subnixas. Si malitiam; fratricidio & sacrilegio comparat: fratricidio quidem cum fraternam societatem vsque ad charitatis interitum lædat: quod cædis instar à Caino factæ tanto est iniquius, quanto consanguinitas ipsa sublimior. sacrilegio autem cum ipsum Christi corpus quodammodo violetur. Intelligas inquit, cum in fratrem contumeliam dixeris, Christi te membrum vituperasse. Si signa; possunt inquit, in vobis hæc recognosci, cum quisque proximi auribus verba insufurrat, obticeturque statim cum quis propius accesserit, & de medio tollitur oceptus sermo. & paulo post. Vnde complures inquit, reperies gentili potius quam christiano se credere. Si indignitatem; eo magis inquit, queror vos sub eodem tecto, templo, pastore, tot rebus ad concordiam prouocantibus, discordes tamen & seditiosos existere.

Eius natura.

Causæ.

Malitia:

Signa.

Indignitas.

Si

Si damna, primo sequi ait, caritatis interitum, deinde consequenter Deum è medio quodammodo profugere: vt enim vbi duo vel tres congregantur in nomine ipsius, ibi est in medio eorum; ita cum duo vel tres in pacis euerfionem conueniunt, ibi medius esse recusat. Tertio, fraternum nomen quo nihil dulcius aut carius, tenue admodum & exile relinquere ac prope extingui: postremo à nobis ipsius animarum quasi ciuile exitium induci. Si enim inquit, fuerimus in nos semper armati, nulla erit dæmonum industria ad nostrum exitium necessaria. Si denique remedia, suadet vt diuinæ Eucharistiæ mensam reuerëamur, vbi pacis victima Christus apponitur; vt iniuria etiam lacesfiti, toleremus tamen, & ingemiscamus non quidem iniuriæ gratia, sed ob eam inferentis interitum: & ad extremum vt fructum qui ex iniuriarum tolerantia nascitur, cogitemus. Has omnes huius Patris sententias libuit in pauca colligere, cum necesse minime fuerit tam longum hic illius sermonem referre, quem tamen vtilissimum erit perlegere. illudque in primis perpendere apud quos dicat: si enim tam grauer ferebat ista vir sanctissimus in ijs, qui sola christiani nominis societate coniuncti erant; quid de illis existimandum, qui arctissimo præterea religiosæ caritatis & vnitatis vinculo astricti sunt? Sed prætereunda non sunt quæ D. Bernar-

Remedia.

Cap. 17. *Seminatio discordiarum.* 107

nardus in eandem fere sententiam egregie dixit: Ac sermone quidem 29. in Cantica ibi, Proinde, inquit, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite ledere inuicem, non factis, non verbo, &c. Legatur locus. Et sermone 24. in illud, Recti diligunt te, ibi, Videas ambulare seorsum, &c. Vbi conuenticula, & detractiones graphice describit: Sed sermo de triplici custodia mannis, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: Nec vero eiusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorẽ dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo: ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim huius quod nunc pungitur, & transfoditur, corporis sui, vitam illius vitæ corporis pratulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominia tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod nunquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum, & miseriarum, quas lingua excitat, non paruum hoc bonum aestimare. Et subdit: Animo humano parum est

S. Bern. ser.
29. in Cant.

Cant. 1.
S. Bern. Term.
24.

Idem sermo
de triplici custodia.

S. Aug lib.
19. confes.
cap. 9.

se debere inimicitias hominum nec excitare, nec augere male loquendo, nisi eas etiam extinguere bene loquendo studuerit. Quid igitur Religiosis faciendum?

Intelligitur
grauitas ex
damno pro-
ximi.

3 Ex damno & perturbatione eorum quibus cum viuunt, morbi grauitas intelligitur: euertunt enim pacem, animorum tranquillitatem, obedientiam & ministeria etiam ac fructum in proximis opinione nostrorum quoquo pacto diminuta, non leuiter impediunt. Nec solum eo tempore quo loquuntur, & ijs personis, cum quibus agunt, nocent; sed lædunt plurimos etiam absentes, & post multos annos, quia rumores & suspiciones in alios, & alios deriuantur: nec in ea domo, ubi quis est, tantum eius amori & opinioni detrahitur, sed manat per Prouinciam, immo per Prouincias, ubi post multos annos longissime positus inueniat ille à se abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit unquam, neq. conuixit. Quod si obedientia illum præfecerit, miseri subditi ex præiudicio, & sinistra illa opinione, & conqueruntur ipsi, & torquent Superiorem, ut nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in ijs locum habere possit. Ut merito in eiusmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari possit: Væ qui potum dat amico suo miscens fel suum & inebrians, ut aspiciat nuditatem eius. quod de hac re egregie explicat

Eccl. 1.

plicat B. Ephræm. Etiam maxime iuuat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certe si quis grauem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerferet, quam vigilans esset, & quam cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Immo vero in re leuissima si quis ex defectu linguæ in pronuntiatione cuius dictionis errare soleret, quod eam recte proferre non posset; si huic publice agendum esset, quam caute dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quanto ergo magis illæ cauendæ sunt voces, in quibus lingua grauius peccat? nec tam corporis, quam mentis vitium manifestat? cum illud culpa caueat, hoc neque culpa non leui, nec pœna carere possit.

Serm. de vita spirit. nu. 39. to. I.

Non satis est bona intentio.

4. Intelligent non esse ad excusationem factis, si id non ex intentione faciant, & formali studio detrahendi aut Societati, aut alijs: quia ex natura rei eadem sequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictum fuerit; nec Societati, & alijs minus propterea incommodi euenire: quia cum sciat se facile labi, debuisse attentius custodiam ponere ori suo; sicut & qui vim vini, & potus expertus iterum inebriatur, non excusatur à culpa, quia debuisse, potuissetque cauere.

Pgl. 141.

Quid si se
male affectū
sentiat.
Matth. 12.
Ibidem.

Statim lap-
sus Superio-
ri aperien-
dus.

Vitanda
quæ sunt in
causa.

Graviter
obiurgandus.

Prov. 21.

5 Si erga aliquem sentiat se esse male af-
fectum, de eo, rebusque illius ne loquatur,
nisi oratione, & præparatione præmissa;
nam facile ex abundantia cordis os loquitur, &
de malo thesauro non profert bona.

6 Si quando labatur, ipse vltro se se Su-
periori, vel Confessario statim deferat; & ca-
ueat ne ea nocte cubitum eat, priusquam
confessione se abluerit: tum, vt, si fortè mor-
tale subit, in peccato ne dormiat; tum,
etiamsi non esset, facilius veniam impetret,
& medicinam. Quod si faciet, maximum si-
ne dubio præsidium sentiet.

7 Eugiat tanquam venenum, eorum col-
loquia, & conuersationes, cum quibus erra-
re solet; nec de rebus ad alios pertinentibus,
maxime verò ad gubernationem, nisi valde
circumspecte, & paratus loquatur, etiam si
forte leue id quod dicitur, sibi videatur, nec
quicquam mali suspicetur.

8 Vbi in eo errauerit, excipiat a Super-
iore graui aliqua obiurgatione; & comme-
moratione aliquorum, quæ hic dicuntur.
Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex in-
dulgentia, & defectu correctionis, vltra quam
credi possit. Multetur interdum pro quali-
tate culpæ, nam & Salomon adinonet: Multi-
tudo pestilente, sapientior erit paruulus. Si
tamen contra personam ipsius Superioris
fuerit murmuratio, seruanda erunt quæ dicta
sunt

sunt de tentatione contra Superiorem cap.

14. nu. 5 & 6.

9 Nisi res fuerit valde publica, & scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de huiusmodi in publica reprehensione & parua mensa reprehendendus; nisi forte in genere de inordinata & indisciplinata locutione, & murmuratione. Sed monendus discrete, in publice non fieri, quia valde scandalizaret, si sciretur, hoc eum dixisse, ideo grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit; si is coram quibus dixit, se humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de scandalo veniam petat.

Quid si res non erit publica.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem laedit, non perniciosum tantum, sed diabolicum arbitretur; & recordetur, quomodo Constitutiones huiusmodi homines appellent, videlicet Pestem; quid in eos statuunt, id est, vt separentur vel a Doimo, vel etiam a Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, vbi ait: Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat; & tolerat, qua hic animaduersione dignus est? respondet: Exterminandi a reliquorum societate, ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequerbar. Et alibi dictum est; Detrahentem nolito libenter audire; ne substollaris. Et addit Interrogatione sequenti; Si vero Antistiti etiam detraxerit, quo pacto

Relationes contra aliorum perniciose.

S. Basil. reg. breu. reg. 26

Pfa. 190.

cum

Num. 22. cum illo nos geremus? respondet. Manifestum est hoc quoque iudicium ex ira Dei aduersus Mariam, quando detraxit Moyse, cuius peccatum ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit Deus. Et de huiusmodi videtur dixisse Salomon: Eijce derisorem (sive pestilentem, eadem quippe vox est) & exhibit cum eo iurgium. Nisi enim serio tales emendentur, iurgia, & dissensiones proculdubio deesse non poterunt.

Ab infirmo
causæ inue-
stigandæ.

11 Inuestiget ipse infirmus diligenter huius morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua auersione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate alijs detrahunt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex inuidia, & aliorum factis detrahunt, & vt ait S. Hieronymus, aliorum lucra sua damna reputent. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadem inuidiæ, & superbiæ radice prodit. Hic autem inuidiæ morbus, qui mortiferi basilisci morsus est, quam sit periculosus, & ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus Coll. 18. cap. vlt. quod diligentissime perlegendum est. Ex his atque alijs huiusmodi, cum detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, vbi viderit esse huiusmodi infirmitatis pestiferam, sed feracem valde radicem.

Cass. Coll.
18. c. vlt.

12 Videat quam miserum sit, cum cetera Religionis onera portet, exponere se tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in huiusmodi facile est. Quod si Deum grauer offendere immo vel suggerentem Satanam sustinere non modo Religioso, sed Christiano homine indignum est: quid censendum, si ea omni custodia non vitemus, ex quibus id facile consequetur? Re vera tremendum. Sed quos minus hæc sollicitudo pungit & vrit, retineat saltem laborum, & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor resurgendi.

Periculum
cui se expo-
nit.

13 Ad examen particulare cum aliqua pœnitentiâ, quoties ceciderit, orationes & lacrymas serio confugiat, sciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attrinet periculosius se hoc morbo, quam contra castitatem, tentari: & tamen ex ista tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In lingua vero, quasi nullum esset periculum grauioris casus, tam facile prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum.

Examen
particulare
& alias id
genus.

14 Videat attentius, quam odiosus fiat omnibus, qui in eadem domo versantur, forte etiam illis ipsis apud quos loquitur. Sed parum est. Quid si grauius illud addatur, quod

Odiosus fit
omnibus.

Rom. 1. Apostolus ait, Detractores Deo odibiles?
 Quid miserum magis, quam Deo & homini-
 bus esse odiosum? & postea in ore suo huius-
 modi miserabiles complacebunt.

Superiori ser-
 uada respon-
 sa ad Ro-
 manâ Con-
 greg.

15 Postremo seruet Superior quæ haben-
 tur in Responstone ad quandam Congrega-
 tionem Prouincialem anni 1590. quæ sic ha-
 bet. Primum quidem occasiones captare,
 debebunt (id est Superiores) in domesticis
 exhortationibus, quæ ad nostros haberi so-
 lent, ac serio inculcare, quantopere hoc vi-
 tium conscientiæ, pietati, ac paci noceat.
 Secundo, vt præter communes syndicos,
 nonnulli occulti adhibeantur, qui in particu-
 lari de hoc vitio referant; & vt delinquen-
 tibus in eo, vel pænitentia in iungantur pu-
 blicæ, vel correctiones secretæ, prout res tu-
 lerit, adhibeantur. Tertio, Confessarij pœ-
 nitentes serio moneant in his grauiter pecca-
 re posse. Et si quidem detractio fuerit mor-
 talis, referat ad Superiorem, iuxta Ordina-
 tionem decimam quartam ex viginti duabus
 quas Kalend. Augusti 1590. ad Prouincias
 misimus. Si tamen casus mortalis non fue-
 rit, moneant illum serio, pænitentiamque
 iniungant, ac remedia tû particularis exami-
 nis, tum alia proponant. Possunt etiam eos
 in priuatis colloquijs extra confessionem mo-
 nere, vt à consuetudine eorum, si quos no-
 uerint, aut viderint in hoc vitium impinge-

re, diligenter caueant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem huiusmodi querelis, & obmurmurationibus scire, quid in consultationibus dictum, aut determinatum sit; ratio habeatur quam diligentissime, vt Consultores seruent secretum, iuxta officij sui regulam. Quinto, plurimum nocet, si Admonitor & Consultores ita cum accedentibus & contristatis agant, vt spe illos fouendi, & iuuandi, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem fouentur querelæ, & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatem, & amorem seruent. Non enim deerit modus consolandi eos, qui in amaritudine sunt, etiam operam suam apud Superiorem promittendo, modo caritas & prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sexto, moneantur inter nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in nostrorum Collegijs viderint irrepere, id impedire, sermonemque diuertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suauiter, & amanter dicendo, non esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam nostri, tum in exhortationibus,

tum à Confessarijs, & serio doceantur, in detractio- & murmuratione facile esse lethale peccatum. Et quamuis in particulari ex circumstantijs fieri possit, vt culpa non eo pertingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, fere tamen grauitè peccari: exempli gratia, cum malam de Prælati opinionem subditorum animis per huiusmodi verba inserimus, vel bonam euellimus, aut quouis modo ipsos à Prælati alienamus; cum Obedientiæ vires, & simplicitatem eneruamus; cum dissidia, simultates, & animorum auersiones inter fratres seminamus; cum communem pacem, tranquillitatem, & regularum disciplinam perturbamus. Qua de re B. Bern pulchre sic ait de Religione loquens: Proditores sunt quicumque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moluntur; quales sunt vtique detractores, Deo odibiles, qui discordias seminant; nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum Diaboli fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem se esse nouerit, si forte (quod absit) vitia quælibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei speluncam facere Dæmonum. Gratias Deo non multos hic inuenimus huiuscemodi. Sed tamen

S. Ber. ser.
de dedicat.
Eccles.

Rom. 1.
Psal. 75.

men deprehendimus interdum forte nonnul-
los, qui colloquantur hostibus, & paciscantur
fœdus cum morte, hoc est, moliantur
quod in eis est, imminuere Ordi-
nis disciplinam, intelescere,
feruorem, turbare pa-
cem, lædere ca-
ritatem.

* *
*

M E L A N C H O L I A,
*Scrupuli, &c.***C A P. X V I I I.**

E hoc morbo tam multa, tamque vtilia à multis conscripta sunt, vt non sit necesse plura dicere.

Quinam
legendi.

Gers. tract.
contrapuffill.
p. 3. & de
præpar. ad
missam.

Quomodo
iuuandi.

Scrupulosi
circa pecu-
liaria obie-
cta.

1 Legi poterit Gerson tract.
contra Pusillanimitatem parte

tertia, & de præparat. ad Miss.

2 Hi ordinarie fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubie, aut cum hæsitacione loquendum, sed clare. Nihil hoc; Mittat ista securus, Ne repetat; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

3 Illud tamen prætereundum non est, esse interdum aliquos, qui non ex nimis timorata conscientia in scrupulos vergant, sed peculiari aliqua ex causa circa vnum aut alterum obiectum cum sint anxij & scrupulosi, in reliquis tamen minime timorati & indisciplinati inueniuntur. Experti enim sumus aliqui spiritualis profectus, & religiosæ obseruantix valde negligentes, & sine scrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint: qui tamen in nonnullis anxie nimis & scrupulose

agen-

agentes, finem numquam faciebant confessionibus generalibus, facultatibus petendis, & huiusmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines semper foueantur, & eorum conscientia dilatentur, sicut cum scrupulosis agendum: sed ut discrete in ijs tantum iuuentur lenitate & indulgentia, in quibus indigent:

in ceteris moneantur de laxitate, & ut videant hæc inter se non cohærere:

quinimo contingere posse, ut

ex nimia negligentia &

solocordia hos scrupulos

permittantur

tantur

incurrere. Euigilent itaque cum

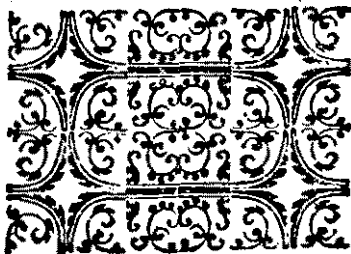
feruore: animandi tamen

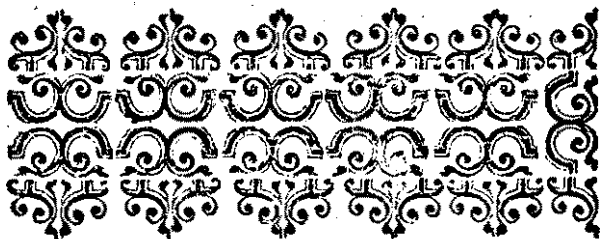
cum dexteritate,

prout ratio

docebit.

..

I N D E X

R E R U M.

Amicitia .

Superbia fructus. *ibid.*
Remedia. 49. & 50

A T V R A
huius mor-
bi. pag. 52.
Remedia.
pag. 52. &
53.

Affectus pe-
culiares vincendi. pag. 54.
Quid cum carnis tentatio-
ne quis pulsatur. 55

Amor excellentia & ho-
noris.

Morbi superbia signa. 48

Anima .

Animarum curatio. quanto
prastantior. eo difficilior. 1

Ariditas .

Examinanda. pag. 22. Eius
causa. *ibidem*. Quid si lon-
go tempore duret. pag. 24.
Quid si in matutina oratio-
ne acciderit. *ibid.*

Cum prouenit ex inordinato
affectu. 25

Cum

INDEX RERVM.

Cum ex inopia materia. ibid.
Cum ex negligentia & otio.
 pag. 26. *Quid maxime sugiendum.* 27
Cum ex nimis occupationibus.
 pag. 28. *Cum ex subtractione diuina.* 28

Auersio à Fratribus.

Quid cum fuerint auersiones diuturne. pag. 61. *Auersi per Confessarium & Superiorem reconciliandi.* *ibid.*
Causa amaritudinis tollenda. pag. 62. *Charitatis signa exhibenda.* 63

Si fuerint subitanea hæ passiones. pag. 65. *Iratus quomodo accipiendus à Superiore.* pag. 66

Quid Superiori faciendum, &c. pag. 66. & 67

Vide Superior.

Aulicusus.

Quam faciem induat. pag. 97. *Huius signa.* *ibid.* *Huiusmodi homines statim amouendi.* 98

Indicanda pericula. *ibidem.* *Occupandi in ministerijs.* pag. 99. *Publice reprehendendi.* *ibid.*

Etiam externis denegandi. pag. 100

Conscientia minime timorata.

Eo morbo affectus qualiter iuuandus. pag. 71. *Quid cum in re graui peccat.* 71

Afficiendus alicui Spirituali viro. pag. 72. *Exercendus in exercitijs spiritualibus.* pag. 72

Trepidantis effectus. pag. 69. *Profectus in Spiritu examinandus.* 70

Semper perfectionis habenda ratio. *ibid.*

Deuotio.

Quinq; causa subtracta deuotionis ex S. Bonauentura. 29

Decem & septem ex Gersono. pag. 30

Quid in subtractione præuidendum.

Diffidentia.

Vide Superior.

Discordie.

Huius morbi grauitas. p. 103. *Exempla Sanctorum per uindanda.* *ibid.*

Inf-

I N D E X

Eiusdem morbi natura, causa, malitia, signa. pag. 105.
Remedia. pag. 106 & 110.
Eius grauitas ex damno proximi attendenda. pag. 108

Relationes contra alterum perniciose. pag. 111. *Causa ab infirmo vestiganda.* 112

Pericula. pag. 113. *Particulare examen adhibendum.* ibid.

Superiori seruanda responsa ad Romanam Congregationem. pag. 114

Distractio in oratione.

Vide Ariditas.

Effusio ad exteriora.

Vide Exteriora.

Exteriora.

Ad ea effusio, & effusionis causa. pag. 44. *Huiusmodi infirmus occupandus in utilibus.* ibid. *De quibus monendus.* ibid.

A uisitationibus abstinendum. pag. 45. *Se se frequentius colligat.* ibid.

Frequentius orationi vacandum. 46

Gubernatio.

Ratio spirituales viros gubernandi fortis & suavis. 13

Huius difficilis praxis. ibid. *Quid Superiori prestandum ut utramque assequatur.* pag. 14

Insuavis gubernationis capita. ibid. *Remissa gubernationis capita.* 16

Asperitas & laxitas. pag. 17. *Quomodo coniungenda.* pag. 18

In quo suauitas sit posita. pag. 20

Quomodo miscenda cum benignitate seueritas, secundum Constitutiones. 21

Honor.

Vide Amor.

Impatientis.

Vide Auersio.

Inclinatio ad sensualitates & amicitias.

Vide Amicitia.

Infir-

R E R V M.

Infirmus.

*Interdicendum, ne alijs commu-
nicet.* 85

Spiritualiter infirmi, susce-
pti dicuntur. pag. 4. Quid
si voluntas in infirmo desit.
pag. 43
Difficultas ex infirmi volun-
tate quomodo curanda. 5
Morbus agnoscendus. 6
Infirmus non facile damnan-
dus. 73
Eidem compatiendum. *ibid.*
Quid cum infirmitas non
apparet. 74
Alia remedia. *ibid.* & seq.

Iudicium pertinax.

*In speculativis adhibendi Do-
ctores.* 101
*In practicis de quibus infir-
mus monendus. ibid. Reme-
dia.* 102

Languor in spiritu.

Huiusmodi morbi remedia
excitantia. pag. 33.
Misericordia huius status. pag.
34. Pericula. *ibid.*
Languor frigus animae. pag. 35.
Vitia tepiditatis. pag. 36.
Examen huius languoris.
ibid. Remedia. 37

Iracundia.

Vide Aversio.

Institutum.

Medicina spiritualis.

Tentatio contra Institutum.
pag. 78
Quo modo medendum. *ibid.*
Detegenda morbi gravitas.
pag. 79
Instituti sanctitas ostendenda.
pag. 81. Vestiganda radices.
pag. 82
Voluntario obiectioinum contra In-
stitutum. pag. 83. Infir-
mus huiusmodi spirituali-
bus exercitijs iuvandus.
pag. 84

Eius precepta. pag. 2. Ni-
hil est incurabile. pag. 5.
Agnoscendus est morbus.
pag. 6
Medicamentorum congruitas.
pag. 8. Opportunitas. pag. 9.
Medicamenta suavitatis ad-
hibenda. 10
Perpendenda ante curationem.
pag. 11

Mor:

I N D E X

Morbus.

- Agnoscendus. pag. 6. Modus indagandi morbum. ibidem.*
Morborum spiritualium genera sexdecim. 12
Morbi leuiores signa grauioris. pag. 48. Quid cum infirmitas non apparet. 74
Alia remedia. ibid. & seq.

Obedientia.

E*Ius pulchritudo & necessitas. pag. 40. Legenda epistola B. P. Nostri. ibid.*

Exempla Sanctorum colligenda. ibid. Causa repugnantis examinanda. 41

Deus in superiore agnoscendus. ibid. Animi preparatio ad quoduis. ibid.

Quomodo in leuioribus assuescendum. pag. 42. Exercendus in difficultioribus. ibid. Interdum pie condescendum. ibid.

Quid si voluntas in infirmo desit. 43

Oratio.

Ad eam confugiendum. pag. 4. Vide Ariditas in oratione.

Profunditas.

O*Strium Diaboli. pag. 57. Huius defectus exempli. 58*

Pericula. pag. 59. Remedia. Crebra conscientia reddito. pag. 59

Lectio, & meditatio. ibid.

Scrupulosi.

Quomodo iuuandi. 118

Sensualitas.

Vide Amicitia.

Spiritus languor.

Vide Languor.

Superior.

Eius obligatio pag. 3. Idem medicus spiritualis. ibid. Eius dexteritas. 7

In superiore nouem requiruntur, qua aromatum nomine explicantur. 8

Se ipsum examinet. 11

Auersio à Superiore. pag. 86

Quid in se disquirat Superior. ibid. Via tollendi suffusionem à subdito. ibid.

Ferenda Superiori subditi imperse.

R E R V M.

- perfectiões . pag. 87. Spiritu caritatis iuvandus auersus . 88*
De murmuracionibus contra Superiorem per alium monendus . 89
A grauioribus Patribus iuvandus . ibid. Quo modo se gerat Superior in colloquio . pag. 90
De grauioribus monendus . pag. 92. Ad Superiorem frequentius adeundum hortandus . pag. 92. & 93
Quomodo credenda qua referuntur . pag. 93. Subditi opera quomodo utendum . 94
Quid Superiori cum iratis faciendum . pag. 66. & 67. Superiori seruanda responsa ad Romanam Congregationem . 114
 Tepiditas .
- E**ius effectus . pag. 69. *Vi de Languor in Spiritu . Item & conscientia minime timorata .*

F I N I S.